

Sovietams belikę tik keli lėktuvų fabrikai

Dėl to jie taip garsiai šaukiasi britų pagalbos

BERLIN. Kaip DNB iš karinių sluoksnių patiria, dideli sovietų karinės aviacijos nuostoliai, kurie jau peržengė 14.500 skaičių, negalės būti nė iš dalies išlyginti bolševikų ar jų pagalbininkų britų jokiomis priemonėmis. Netekę Dniepro pramonės srities ir Leningrado gamybos, sovietai dabar turi kelis lėktuvų fabrikus Maskvoje ir Uralo srityje. Maskvos fabrikai dėl tebevykstančio bombardavimo negali normaliai dirbti ir nepajėgia duoti kariuomenei bent trupmeninę dalį to lėktuvų skaičiaus, kurių jie netenka. Dar tebeveikiančių motorų dirbtuvių pajėgumas vargu galės patenkinti dabar sovietų naudojamų lėktuvų reikalavimų, ir dėl to bolševikai vis garsiau šaukiasi britų pagalbos. Patys britai gi, po tų kardių patyrimų prie Lamanšio, nėra tokioje padėtyje, kad galėtų bolševikų aviaciją paremti.

Apgriauštas sovietų „Kruppo fabrikas“

BERLIN. X. 5. Vokiečių žvalgyba nustatė, kad sunkioji vokiečių artilerija žymiai apgadino Kirovo fabriką Leningrade. Savo reikšmę ir dydžiu Kirovo fabrikas specialistų vadinamas rusų „Kruppo fabriku“. Rytų žygio pradžioje jame dirbo 50.000 žmonių. Kirovo fabrikas priklauso prie didžiausių sovietų ginklavimosi pramonės įmonių, kur šalia plieno, valcuotos geležies ir švino ypač gaminamos patrankos, tankai ir paskiros kitų ginklų dalys. Prie fabriko priskirtose Ždanovo laivų statyklose, be kita ko, buvo pastatytas didysis sovietų kreiseris „Kirov“, kuris per kovas priešais Taliną pirmą kartą buvo smarkiai sužalotas. Be karo medžiagų, Kirovo fabrike dideliais kiekiais gaminamos irankių mašinos, turbinos ir traktoriai.

Leningrado padėtis beviltiška

TAI PATVIRTINA PAIMTIEJI I NELAISVĖ SOVIETŲ KARIAI

BERLIN. Sovietų kareivių kurie pateko į suomių nelaisvę, žodžiais, Leningrado priemiesčiai jau sunkiai sužaloti. Daug fabrikų ir pramonės pastatų visiškai sudegė. Vienas fabrikas, kuriame 30.000 darbininkų gamino tankus, yra sunaikintas iki pat pamatų. Tuo būdu milijoninio miesto gyvenimas darosi nuolat sunkesnis. Geležinis vokiečių ir sąjungininkų suomių žiedas, kaip DNB iš karinių sluoksnių patyrė, apsaugoja nuo kiekvieno mėginimo pulti, o artilerija, bendradarbiaudama su oro pajėgomis naikina taktiniu ir karinio ūkio požiūriu svarbius taikinius. Prie to dar prisideda aprūpinimo rūpesčiai, ir jau priėjo prie to, kad įvestas paskirstymo raciono likavimas. Tai gali trumpiau ar ilgiau užtrukti, tačiau Leningrado padėtis bet kuriuo atveju yra beviltiška.

Sovietai mėgino iškelti de-santus prie Peterhofo

Bet šis ir kiti mėginimai pralaužti Petrapilio apsupimo žiedą baigėsi kruvinu sovietų pralaimėjimu. Subombarduotas Charkovo tankų labrikas

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪS-TINĖ. X. 6. Vyriausioji karinių pajėgų vadovybė praneša:

Puolamieji veiksmai Rytuose vakar davė naujų laimėjimų. I vakarus nuo Leningrado, remiant vi-sa Kronštado tvirtovės ir laivų bei pakraščiu artilerijos ugnimi, sovietai mėgino iškelti stiprias pajėgas, tačiau šis mėginimas ryžtingais pasiruošusios gintis vokiečių kariuomenės veiksmais buvo visiškai su-muštas.

Tuo pat metu buvo atmušti atkak-lūs puolimai, kuriais turėjo būti pralaužtas apsupimo frontas. Prie-šas turėjo sunkių kruvinių nuosto-lių. Iškelti dalys buvo sunaikin-tos arba paimtos į nelaisvę. Keli pilni laivai buvo nuskandinti, o 22 tankai, jų tarpe septyni ypač sun-kaus tipo, sunaikinti.

Naktį į spalio 6 d. kovos lėktuvai sėkmingai bombardavo vieną uostą prie Azovo jūros, taip pat svarbius susisiekimo mazgus į vakarus nuo Maskvos ir karinius Leningrado įrengimus.

Kovoje su Didžiąja Britanija ko-vos lėktuvai dienos metu už 400 ki-lometrų į vakarus nuo Bresto nu-skandino vieną 2.500 tonų talpos prekybinį laivą ir bombardavo kar-inių požiūriu svarbius įrengimus Shetlando salose. Paskutinįją naktį oriniai puolimai buvo nu-kreipti į pietryčių Anglijos uostus.

Šiaurinėje Afrikoje naktį į spalio 5 d. vokiečių smūgiamieji kovos lėk-tuvai taikliai bombardavo Tobruko miestą ir uostą. Kitas orinis puoli-mas buvo nukreiptas į Suezio reidą.

Nei dieną, nei naktį priešas nebuvo įskridęs į Reicho teritoriją.

BERLIN. X. 6. DNB iš karinių sluoksnių dėl šios dienos kariuo-menės pranešimo papildomai paty-rė:

Jei šios dienos kariuomenės pranešime kalbama apie pakartotinį smarkų Charkovo ir didelės pramo-nės įmonės į pietryčius nuo to mies-to puolimą iš oro, tai reikia žinoti, kad

Charkovas yra pietinės Ru-sijos pramonės centras.

Cia, į Charkovą, suplaukia visos ža-liaivos, kurios iškasamos prie Krivo Rogo, Nikopolio mangano rūdos ka-syklėse, iš Doneco anglies kasyklų ir iš Dniepro ir Doneco sričių lie-jyklų pramonės. Charkovo pramo-nė, visų pirma, gamina mašinas. Didžioji ginklų įmonė į pietryčius nuo Charkovo yra nepaprastai svarbi traktorių įmonė

Cia iki šiol buvo gaminami so-vietų tankai.

Vokiečių junginiai Rytų fronte pa-stebėjo visiškai naują ką tik iš fa-briko išėjusių tankų. Tokiu būdu to traktorių fabriko prie Charkovo netekimas reiškia, jog sovietų ka-riuomenė daugiau nebegaus nusto-tų tankų pakaito. Jau bent jų ne-gaus iš artimos prie pietinės Ukra-inos fronto vietos. Dabar sovietai turės naujus tankus gabenti į fron-tą iš kitų savo fabrikų. Tai galima padaryti per geležinkelius. Tuo tarpu geležinkelius už Rytų fronto mūsų karo aviacija nuolat naikina. Todėl naujų tankų transpor-tas yra labai suvaržytas. Tuo bū-du sovietai netenka dar vieno gink-

lo, su kuriuo galėtų sėkmingai prie-sintis vokiečių puolimams.

Sovietai jau dabar leidžiasi į nusiminimu pasiūkinamas avantiūras,

ką rodo jų mėginimas išlaipinti ka-riuomenę į rytus nuo Peterhofo, ku-rį mini vokiečių kariuomenės pranešimas. Matyti, jie vaizdavosi, kad, išlaipinę stipresnių pajėgų, galės palengvinti apsuptojo Leningrado padėtį. Peterhofas yra 29 kilometrų į vakarus nuo Leningra-do, prie Suomų įlankos. Jis yra sujungtas su Leningradu elektriniu priemiesčio traukiniu ir yra garsus savo didele labai turtingai įrengta carų pilimi. Sovietai klydo, kai manė, kad Peterhofas yra vokiečių junginių silpnai apsuptas. Jiems teko, mėginant išlipti į krantą ir tą mėginimą remiant visų Kronš-tado tvirtovių šaudymu, labai greit įsitikinti, kad vokiečių kariuome-nė ir čia, smūgis po smūgio, įrodė savo pranašumą. Klek tik bolševikų kariuomenės buvo išlaipinta; ji buvo sutrinta arba palmta į nelaisvę. Keli pilni laivai buvo nu-skandinti ir 22 tankai, jų tarpe 7 tankai 52 tonų, buvo sunaikinti.

Atsakymas Londono radijui

BERLIN. Ryšium su spalio 3 d. pasakotoje Adolfo Hitlerio kalboje konstatavimu, kad vokiečių kariuo-menės pranešimai yra visiškai tiks-lūs, Londono radijas pareiškė, kad šis Fiurerio konstatavimas neatitinka faktų. Pavyzdžiui, Kijevas buvęs palmtas „tik po dešimties sa-

Amerika ieško Stalino įpėdinio

LISABONA. Dėl „niekad visiškai nenutrūkusių santykių tarp valstybės departamentų ir rusų emigrantų sluoksnių“ atgijimo telegra-mų agentūra Americana iš New Yorko praneša, kad rimtas Stalino režimo susilpnėjimas oficialių sluoksnių interesus nuo pasipriešimo tęsimo klausimo nukreipė į bolševizmo sugniužimą. Turint galvoje ne labai palankią bolševikams Amerikos gyventojų nuotaiką, Rooseveltas jau prieš kelias savaites susipažino su valstybės departa-mento paruoštomis priemonėmis ir priėmė 1917 m. bolševikų išvytą buvusį rusų ministrį pirmininką Kerenskį. Informuoti sluoksniai iki šiol atsisako pasisakyti, ar Ke-renskio asmenybė įtikinusi preziden-tą. Tačiau konstatuojama, kad tarp vadovaujančių rusų emigrantų daïromasi tinkamų asme-nų. Jau šiuo metu su visa eile jų tariamais dėl tautinės rusų vyriausybės sudarymo, kuri laisvo arba priverstinio Stalino režimo atsisakymo atveju būtų pasiruošusi toliau kariauti su Vokietija. Rusų emigrantų sluoksniuose Amerikoje vyrauja nuotaika, kad Amerikos vyriausybės pasiūlyta proga sugrįž-ti į Rusiją yra vienkartinis dalykas ir bet kuriuo atveju jo reikia im-tis.

ADANA. Cia gau omis žiniomis, prancūzų pasiuntinybė Teherane uždaryta.

Anglai bombarduoja senelių prieglaudas ir bažnyčias

Ką olandų ir vokiečių žurnalistai matė Rotterdame po pas-kutinio anglų bombardavimo

HAGA. Tam tikras skaičius olandų ir vokiečių spaudos atsto-vų turėjo progos apžiūrėti per pa-sukutinį britų lėktuvų puolimą, nukreiptą į Rotterdamo miesto gyvenamąjį kvartalą, padarytus nuostolius. Daugiau kaip 50 sun-kių sprogstančių bombų ir 500 padegamųjų bombų naktį į šešta-dienį, kaip Roterdamo policijos vyriausiasis komisaras pranešė, be atodairos buvo numesta į Rot-terdamą. Spaudos atstovai savo akimis galėjo įsitikinti, kad tos vietos, kur nukrito bombos, yra minėtame gyvenamajame kvarta-le. Paskutinėmis žiniomis, per šį britų puolimą 118 asmenų buvo užmušta, 190 asmenų sunkiai, o 300 asmenų lengvai sužeisti. Pa-sigendama aštuonių asmenų. Ypač baisus sunaikinimo vaizdas matomas senelių namuose. Deš-nysis šio didelio pastato sparnas, kuriame buvo vyrų skyrius, yra pataikytas ir sunaikintas spro-gstamosios bombos. Aštuoni asme-

nys čia buvo užmušti. Tarp kitų sunaikintų objektų yra kelios baž-nyčios, viena klebonija ir muziejus. Nors buvo aiškūs raudonojo kryžiaus ženklai, britų puolimas taip pat buvo nukreiptas į olandų laivus ligonines, kurie Rotterda-mo miesto buvo naudojami ligoni-nėms. I vieną laivą, kuris buvo naudojamas kaip operacinė salė, pataikė bomba ir laivas nuskendo.

Daugiausia pataikyta į vieną gy-venamąjį kvartalą, kuriame dau-giausia gyvena darbininkai ir tar-nautojai. Čia daugiausia buvo aukų. Didelis skaičius namų buvo sunaikinta ir sužalotas visas gy-venamasis blokas. Britų puolimas vyko šviesią mėnesienos naktį, kurioje gerai galima buvo pažinti paskirus taikinius.

Anglai norėjo apgauti italų laivyną

Bet šis triukas jiems brangiai atsiėjo

ROMA. X. 6. Dėl italų laivyno ir oro pajėgų rugsėjo 27 d. viduri-nėje Viduržemio jūros dalyje pa-siektų laimėjimų iš kompetentingų sluoksnių pranešama:

buvo konstatuota, kad britų karo veiksniuose, kurie buvo pradėti Si-cilijos kanalo kryptimi, dalyvavo trys stipriausi iš dabar esančių tar-

nyboje anglų karo laivų — „Rod-ney“, „Nelson“ ir „King George“. „Rodney“ ir „King George“ buvo atplaukę iš Atlanto vandenyno, ly-dimi daugelio kreiserių ir naikin-tuvų, į Viduržemio jūrą. Jiems Gibraltaras nebuvo baze. Tokia galinga pajėga negali būti patei-sinta vien tik reikalu lydėti nedide-lę, vos 8-9 laivų vilkstinę. Iš to laivyno junginio įsakymų ir iš veiksmų smulkmenų buvo galima padaryti išvadą, kad svarbiausias tų veiksmų tikslas buvo įvelti į mū-šį toje Viduržemio jūros dalyje esančias mūsų laivyno pajėgas. Tais veiksmais buvo siekiama mus apgauti (tariamais laivų išplauki-mais iš Gibraltarą ir vakarus, ad-mirolo vellavos perkėlimu iš vieno karo laivo į kitą ir kitokiais apgau-lingais veiksmais). Šis mėginimas, kuris mūsų oro ir povandeninių pajėgų dėka turėjo būti brangiai apmokėtas, pasibaigė visišku nepa-

sisekimu. Vienintelis Gibraltarė esąs didelis sausas dokas turės il-gam laikui darbo, kol pataisys išsi-gelbėjusių laivų daugelį sužalojimu-s.

AMERIKOS KATALIKŲ TELEGRAMA UMANSKIUI

NEW YORKAS. Didžiosios katalikų Kolumbo riterių (Knights of Telegamm) sąjungos New Yorko grupė pasiuntė sovietų ambasado-riui Vašingtone Umanskiui telegramą, kurioje sakoma, jog Sovietų Sąjungoje yra laikoma kalėjimuose ar šlaip kur 99% visų dvasininkų. Kiekvienas dvasininkas, kuris mo-ko jaunimą iki 18 metų religijos, baudžiamas mištimis ar koncentra-cijos stovykla.

AMSTERDAMAS. Reuterio žinio-mis iš Camberros, lapkričio 1 d. Duff Cooperis atsilankys Australi-joje.

Anglai ir sovietai rengiasi pulti Afganistaną

ANKARA. Čia turimomis žinio-mis iš Kabulo, didėja anglų sovietų spaudimas Afganistano vyriausybei. Kaip pretekstas tam spaudi-mui vėl yra tariama ašies valstybių pillečių „pavojinga vsikla“. Anka-ras politiniuose sluoksniuose ma-noma, kad Afganistaną numatoma užpulti panašiu būdu, kaip ir Ira-ną. Turkijos radijas praneša apie

bendrą anglų sovietų notą Afganis-tano vyriausybei, kuriai nusiskun-džiama Afganistano vokiečiais ir pabrėžia, kad nota turi panašumo su ta nota, kurią neseniai tos dvi valstybės buvo įteikusios Irano vy-riausybei.

ANKARA. Ankaros radijo prane-sa iš Kabulo, kad Afganistano vy-riausybė dabar svarsto anglų ir so-

vietų notą, kurioje pasakoma prieš vokiečių ir italų buvimą kraš.e. Atsakymui į notą pastai-ytas terminas dar nepasibaigė.

ROMA. Iš Vat'kano sluoksnių pranešama, kad eilės 77 metus kardinolas Lanza turėjęs būti ope-ruotas. Iki šiol jo sveikatos pa-dėtis yra patenkinama.

Rooseveltas nežino...

Informacijų tarnyba prieš kelias dienas pasko United Press žinią apie Roosevelto pasikalbėjimą su spaudos atstovais Sovietų Sąjungos gyvenimą liečiančiais klausimais, ypač pilietinių laisvų klausimais. Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas pareiškė įsitikinęs, kad Sovietų Sąjungos konstitucija apsauganti įsitikinimų, religijos ir sąžinės laisvę. Tai esą maždaug tos pačios laisvės, kurias garantuojanti ir Jungtinių Valstybių konstitucija.

Šitas keistas Roosevelto įsitikinimas mums įdomus dviem atžvilgiais. — Pirmiausia jis parodo Jungtinių Amerikos Valstybių visuomenės nuotaikas. Nors Roosevelto vyriausybė labai stengiasi ją pripažinti prie karo minties ir preroško remti Sovietų Sąjungą, tačiau visuomenė nelinkusi su tuo sutikti.

Ji nuolat kelia klausimą — vardan kokių idealų remiama bolševikinė valstybė,

kuri visą laiką svajojo užkurti pasaulinį gaisrą? Kodėl amerikiečiai turėtų sudėti auką tai pavojingajai valstybei, kuriai didelius kaltinimų sąrašus yra sudarę ne tik objektivištos stebėtojos, bet ir ne vienas komunistinio bičiulis, kuris, bolševikinę tikrovę pamatęs, atsivertė ir paskeičė šurpių dalykų? Kadangi Jungtinėse Valstybėse tarp įvairaus įsitikinimo žmonių nemaža yra katalikų, kurie turi aiškių antikomunistinių popiežiaus nurodymų, visai nenuostabu, jei sąžinės ir religijos laisvės klausimai nuolat viešai keliama net su tam tikru užsispyrimu. Jie ypač aktualūs dabar, kai Jungtinių Valstybių kariškiai ir diplomatai važinėja į raudonąją Maskvą, žada visokias ginklas, kelia tosus už kruvinąją Staliną ir už jo pusiau mongoliškos armijos pergale.

Rooseveltas, kuris pilietinių laisvų klausimus lig šiol stengdavosi apseiti, išsisukti arba atsakyti netiesiog, ši pastarąjį kartą, matyt, užsispyrusių žurnalistų buvo priverstas esmingiau pallesti. Tačiau jo paaiškinimas žurnalistams išėjo tik formalistinis, nes prezidentas temalonėjo tik iš tolo palyginti Sovietų Sąjungos ir Jungtinių Valstybių konstitucijų tekstus, bet nepažūrėjo į visą reikalą iš esmės, kaip konstitucijų garantijos taikomos gyvenime. O rodos, Rooseveltas kaip tik turėjo pasakyti, kaip Sovietų Sąjungoj įgyvendinamos tos amerikiečių ir demokratų taip brangiamos pilietinės teisės, kaip susirinkimų ir spaudos laisvė,

korrespondencijos, buti ir asmens neliečiamybė ir tikėjimo bei sąžinės laisvės. Nieko neparakęs apie tų teisių vykdymą bolševikų rojuje, *Jungtinių Valstybių prezidentas iš tikrųjų niekuo nepaaiškino savo probolševikiškos laikysenos,*

o silpnesnės orientacijos amerikiečius tiesiog apgavo.

Juk pasakyti, kad Sovietų Sąjungos konstitucija apsauganti tas pačias laisves, kaip ir Jungtinių Valstybių konstitucija, gali pasakyti tik agitatorius, kuriam bolševikai nesiskųstų brangiai apmokėti? Ar ne propagandistiniai pasigyrimai prieš vadinamąsias „didžias demokratijas“ Stalinas į savo konstituciją įrašė religinio kulto bei antireliginės propagandos ir kitas teises?

Taigi, antras dalykas, pažymėtinas Roosevelto atsakyme žurnalistams, yra nenuoširdumas savo klausėjų ir amerikoniškosios visuomenės atžvilgiu. Tą nenuoširdumą ypač atskleidžia prezidento pasakymas, kad jis nežinąs smulkmenų apie konstitucijos garantuotų teisių vykdymą Sovietų Sąjungoj. Be abejo, Rooseveltas Sovietų Sąjungos užlietu piliečių nebuvo, kad būtų visą laiką beteisškumą ten patyręs, tačiau teisintis nežinia tėra juokas. Ko sėdi Maskvoj Jungtinių Valstybių diplomatai, jei jie nepaiformuoja savo prezidento apie despotizmą, fizinį ir moralinį smurtą, paleičiantį kiekvieną pilietį, kuris besąlygiškai nevergautų komunistų partijai? Jei Roosevelto diplomatai tokie prasti, kad nieko prezidentui nepasako apie kruvinąją bolševikų valstybę, kuriai Jungtinės Valstybės skolina milijonus, tai per Raudonąją Kryžių jis galėtų kreiptis į išvaduotų nuo bolševizmo kraštų žmones. Pavyzdžiui, Lietuvoj ne tik kiekvienas suaugęs, bet netgi jaunas moksleivis

prezidentui pasakyti, kad Sovietų Sąjungos konstitucijoje įrašytos teisės nieko bendra neturi su jų gyvenimu,

kad tikrovėje nėra nė kokių piliečio teisių, nes elgiamasi priešingai joms. Pavyzdžiui, mūsų moksleivis Rooseveltui galėtų nurodyti Sovietų konstitucijos straipsnį, kuris garantuoja nemokamą mokslą visokiose mokyklose, net universitetuose. Tokių teisių, rodos, nėra nė Jungtinių Valstybių konstitucijoje. Tačiau tas pats moksleivis palydėtų, kad jis pernai aukštesnėse klasėse mokėsi už mokslą vis dėlto turėjo mokėti, nors anas So-

viety konstitucijos straipsnis nebuvo pakeistas. Tai tik vienas nežymus pavyzdys, kaip konstitucijos garantuotos piliečio teisės vykdomos Sovietų Sąjungos gyvenime.

O ką jau bekalbėt apie sąžinės ir religijos laisvę, kurios taip rūpi Amerikos demokratiškiems žurnalistams ir visuomenei? Per Raudonąją Kryžių pasiteiravęs, Rooseveltas sužinoję, kad Lietuvoj per vienerius metus prieš religiją, jos skelbimą ir jos atstovus buvo imtasi tokių priemonių, kaip antai: iš aukštųjų mokyklų buvo šalinamas bet koks religinis momentas, o visiems studentams buvo įvestas privalomas ateistinis marksizmo — leninizmo kursas; iš visų vidurinių ir pradžios mokyklų buvo pašalintas religinis mokymas, o jo vietoj, ar per gamtos, ar per vadinamąsias konstitucijos pamokas, buvo skiepijamas materializmas ir ateizmas; visos privatinės konfesinės mokyklos uždarytos ir jų turtas nacionalizuotas; daugumas religinės literatūros sunaikinta; uždaryti visi laikraščiai, kurie teigiamai vertino religiją ir tautiškumą; uždarytos visos tautiškai religinės organizacijos; neleista išspausdinti nė mažiausios religinio turinio knygelės; bažnyčių ir vienuolių nejudomas turtas konfiskuotas, o patys vienuoliai išskaldyti; kunigai apėdėti mokesčiai, didesnais, kaip kitiems piliečiams; buto nuomos mokesčiai kunigams paskirtas trigubai didesnis negu kitiems; eilė kunigų be teismo uždaryti kalėjimuose arba ištremti į nežinomą šiaurę; eilė kunigų žvėriškai nukankinti ir sušaudyti, ypač karo pradžioj. Štai nepilnos „smulkmenos“, atliktos tik per vienerius metus sąžinės ir tikėjimo laisvės srity. Jų nemažiau suskaičiuotume kitose pilietinių teisių srityse, ypač politinėje.

Kaip šitokių dalykų galėtų nežinoti prezidentas, jei jis norėtų pasakyti tiesą savo tautiečiams? Juk ne be reikalo tas jo pareiškimas sukėlė didelę audrą viešoje amerikiečių opinijoje.

J. ZIKAS

Bolševikų aviacija jau nebemėgina skristi į Vokietiją

BERLIN. X. 6. Jau 32 dienas, kaip bolševikai nustojo skristi į Vokietijos sritį. Paskutinė jų pasilanga rugsėjo 5 d. dviem lėk. uvais skristi į Reicho sostinę baigėsi liūdnai. Vienas iš jų buvo numuštas pirmiau, negu išmetė bombą. Kad bolševikai daugiau nebemėgina skristi į

Stalinas greitai pradės dainuoti: pirmyn, krikščioniškieji kareiviai...

NEW YORKAS. Kapitalistų atstovas Harrimanas, kuris šiuo metu vadovauja Jungtinių Valstybių misijai Maskvoje, kaip Mark Sullivanas „New York Herald Tribune“ rašo, susitikdamas su Stalinu, kaip sakoma, vienoje rankoje laiko bibliją, kitoje — dolerių milijardus. Stalinas šį gestą suprasiąs ir greitai pradės dainuoti: „Pirmyn krikščioniškieji kareiviai“ ir melsis prieš valgydamas savo barščių sriubą. Jei Stalinas pripažinsias religijos laisvę, tai to pasekmėje jis turėsias apgalestauti tūkstančių kunigų mirtį, kuriuos jis yra nugalabinęs. Toliau Sullivanas sako, kad jei bus atsisakyta nuo šūkių: „Religija laudžiai yra opiumas“, tai naujuoju jo šūkiu

būsia: „Religija yra priemonė sustiprinti ir sunkumus patekusį diktatorių“.

NEW YORKAS. Hydeparke, rašo „New York Times“, turima išpužio, jog bolševikai nepagavo Roosevelto jiems meste sviedinio. Jungtinių Valstybių vyriausybė yra nusivylusi Maskvos elgesiu, nes buvo tikėjusi, net laukė, kad bolševikai paskeičsią praktines priemones religijos laisvei patikrinti. Universiteto viceprezidentas Georgetown Walshas pareiškė, jog Roosevelto viltys, kad Sovietų Sąjunga galėsianti pripažinti religijos laisvę, esančios pribaugtos. Esą tikras pasityčiojimas sakyti, kad Sovietų Sąjungoje yra religijos laisvė.

Kokia yra Kronštato karinė reikšmė

BERLIN. DNB iš kompetentingų sluoksnių apie sovietų karinio uosto Kronštate, kurį dabar apšaudo vokiečių patrankos, reikšmę patyrė štai ką: Kronštatas dėl savo nepaprastai geros karinės padėties yra svarbiausias sovietų karo laivyno Baltijos jūroje atramos punktas. Čia yra ir sovietų admiraliteto administracijos rūmai. Dėl savo geros strateginės padėties Suomijos įlankoje Kronštatas užima ypatingą vietą. Jo reikšmę padidina dar tas, kad Suomijos įlankoje bendrai vandens gilumas yra labai nežymus ir dėl to Suomijos įlanką perplaukti galima tik na-

daugeliu linijų. Tuo būdu Kronštatas valdo kelus, vedančius į Leningradą. Iš uosto įrengimų Kronštate yra buvęs prekybinis uostas, vienas karo uostas ir tarp šių abiejų vienas tarpinis uostas, naudojamas karinių laivų aprangai. Be to, Kronštate yra dokai ir laivų statyklos, kuriose taisomi visų rūšių karo laivai. Kronštate visuomet buvo svarbiausioji sovietų Baltijos laivyno dalis. Be to, Kronštatas yra nuolatinė sovietų jūra aviacijos vieta ir jame yra viena sovietų povandeninių laivų mokykla.

Lenda iš palėpių Šveicarijos komunistai

BERLIN. Prie ankstesnių žinių apie naują komunistų propagandos Šveicarijoje sąjūdį „Neue Zuercher Zeitung“ praneša, kad tam tikras skaičius suimtųjų yra patraukti teismo atsakomybei. Kaip laikraštis praneša, grupė paleistų komunistinių organizacijų ir toliau tebeveikia. Vėl buvo paskleista įvairiomis formomis propagandinė me-

džiaga, jos tarpe laikraščiai ir mašinėle rašyti lapeliai. Naujieji komunistiniai laikraščiai greta senų reikalavimų, kaip „Šalin darbininkų sulminėjimus“, deda tokius šūkius: „Už darbininkų ir valstiečių vyriausybę“, „Nuversti liaudžiai priešingą ponų valdžią“. Baigdamas „Zuercher Zeitung“ rašo, kad valdžios organams reikia budriai sekti pasirošimus ardyti ramybę, nes dabartinėmis sąlygomis mažiau negu bet kada leistina paviršutiniškai žiūrėti ir nekreipti dėmesio į komunistinę propagandą.

NEW YORKAS. Associated Press praneša iš Islandijos sostinės, kad Reikjavike keturi Jungtinių Valstybių kareiviai už vienos Islandų moters išžaginimą Jungtinių Valstybių laivyno teismo nubausiti ilgametėmis kalėjimo bausmėmis.

Pulkininkas J. Petraitis

Kaip jie mus sušaudė

35

Šioj kameroj nebuvo tarp mūs jokio pasiskirstymo, kur kieno puodukas, dubenėlis, šaukštas, duona bei papirosai. Kas kiek nori valgo ir rūko, bet kiekvienas rūpinomės, kad daugiau liktų Stasiui, Jonui ar Vaclovui. Stasys, pietus bevalgydamas, radęs savo sriuboj mėsos gabaliuką, išgriebia jį šaukštu ir įmeta į kurio nors kito sriubą, nes jis skundžiasi, kad jam nuo mėsos pilvą skauda, jis negali valgyti. Kitas vėl taip pat daro, nors jam pačiam seilės varva, kaip jis nori tos mėsos. Išrašius gavus ta pati istorija: niekas nebenorėdavo sviesto ir šoninės valgyti, vienas kitam siūlydami: „Tai tu valgyk — tau labiau reikia, ne — tu valgyk, tau reikia, kad būtum stipresnis“.

Pietus pavalge, prieš saulei leidžiantis, grėbiamės puoduko. Kiekvienoj kameroj yra ant sienos pakabinta, ant storo popierio spaudinta, instrukcija, kaliniams rusiškai rašytos taisyklės — ką jie gali daryti ir ko negali. Kitoj pusėj tos instrukcijos mes nubrėžem apskritimą ir aplinkui to apskritimo visas abėcėlės raidės pamirke raudonų degtukų galvutes, išrašėm. Raudonaisiais bolševikiškais degtukais gerai galima rašyti. Vienam emaliuoto puoduke krašte

prilipdom popieriuką — tai ženklas, kuris aplinkui sukdamasis turi mums rodyti prie apskritimo išrašytas raides. Nukabinę nuo sienos tą mūsų instrukciją, padedam ją ant kėdės, ant jos į išbrėžto rato vidurį dedam puoduką dugnu į viršų, mes patys susėdę aplinkui padedam ant puoduko dugno vienos rankos pirštų galus ir šildom jį. Tokiu būdu išilęs puodukas pradeda vaikščioti aplinkui neišeidamas iš apskritimo. Pradėjus jam vaikščioti, vienas mūsų jo klausiam:

— Pasakyk kieno siela esi?

— Bušen, — puodukas ženklų sustodamas prie kiekvienos raidės duoda mums tokią pavardę.

— Pasakyk mums, Bušen, kokios esi tautybės, profesijos ir kada persiskyrei su šiuo pasauliu?

— Prancūzas, profesorius, penkioliktam šimtmetyje.

— Pasakyk mums, profesoriau, kaip dabar eina vokiečių — anglų karas?

— Dabar jų karas kiek aprimo, nes prie Suezio dideli karščiai.

— Pasakyk, kada prasidės vokiečių — rusų karas ir kurioj vietoj pirmiausia jis prasidės?

— Reikia laukti nuo birželio penkioliktos iki dvidešimtos dienos, — puodukas atsako labai greit vaikščiodamas nuo vienos prie kitos raidės, — jis prasidės visais frontais.

— Ar Kaunas bus bombarduojamas?

— Bus mėtomos bombos tik į karinius taikinius, bet pats miestas nenukentės.

— Per kiek dienų bus išlaisvinta Lietuva?

— Per tris dienas.

— Kas liks anglams karui pasibaigus?

— Gyvybė, — trumpai atsako puodukas.

— Ar mano šeima Alytuje sveika? — aš užklausu.

— Sveika. Sūnus Justas buvo suimtas, dabar paleistas.

— Ar mano prašymas Kalininui jau išsiųstas? — Klausia Koniušenko.

— Neišsiųstas, guli kalėjimo administracijoje, — atsako Bušen.

— Kodėl taip lėtai pradėjai atsakinėti mūs klausimus?

— Pavargau, — atsakė Bušen.

— Kuo mes tau, siela, galime padėti?

— Malda.

— Kokia malda?

— Marajų, — atsakė mums žodžiu, kurio mes nesupratome.

Mūsų seansų metu, nors ir žiūrėdavo prižiūrėtojas pro „vilkelį“, bet jis nesuprasdavo, ką mes darome, kaip avinas žiūrėdamas į naujus vartus. Šiam seansui pasibaigus, mūsų Koniušenko tuojau barškina į kameros duris, šaukia prižiūrėtoją ir reikalauja, kad jis tuojau jam iškvieštų Korpuso vyresnįjį, nes jam reikia su juo kalbėti labai skubiu ir svarbiu reikalu.

— Kokių reikalų? — klausia prižiūrėtojas.

— Ne tavo dalykas. Jei aš prašau pakviesti, tai ir turi pakviesti.

Mat, Koniušenko, kaip buvęs „politrukas“, su prižiūrėtojais ir, apskritai, su visu kalėjimo personalu nė kiek nesiskaito. Jie jo taip pat truputį pribijo.

Tamsta vyresnysis, pasakyk man, kodėl mano prašymas nepasiųstas Kalininui, o laikote jį kalėjimo raštinėj? — pravirėmus kameros durims griežtai ir piktai paklausė Koniušenko korpuso vyresnįjį.

(B. d.)

Ein schwerer Schlag!

Berlin, 7. Oktober

Die Zerstörung des Bahnhofs von Charkow, die von der deutschen Luftwaffe gemeldet wird, ist für die Bolschewisten ein schwerer Schlag. Charkow ist ein bedeutender Eisenbahnknotenpunkt, in dem 8 Linien zusammentreffen. Eine der drei Bahnen, die Moskau mit dem Süden verbinden, läuft über Charkow, eine weitere führt von hier über Brjansk nach Leningrad und nach Süden hin ist Charkow sowohl mit dem Donoz-Becken als auch mit dem bereits eroberten Erzgebiet von Kriwoi Rog doppelgleisig Linien verbunden. Sowohl unter militärtechnischen wie auch unter wehrwirtschaftlichen Gesichtspunkten muss der Ausfall dieses Bahnhofs daher als ein empfindlicher Verlust für die bolschewistische Führung angesehen werden.

Aufbauarbeit in Karelien

Helsinki, 7. Oktober

Begeistert nimmt nun die finnische Jugend auch an der Aufbauarbeit in Karelien teil. 9 Arbeitslager schaffen bereits bei der Ernteeinbringung in den eroberten Gebieten. Nun werden in grösserem Masse weitere Lager für die Einbringung der Kartoffelernte zusammengestellt. Die Zahl der sich meldenden ist so gross, dass nicht alle angenommen werden können. In diesem Rahmen geht in diesen Tagen die erste Jugendlagermannschaft nach Karelien. Andere Abteilungen zu je 50 Jungen über 14 Jahren werden folgen. Die Knaben erhalten militärische Verpflegung und auch einen kleinen Tageslohn.

Sowjetischer Landungsversuch zerschlagen

Der Feind erlitt schwere blutige Verluste

AUS DEM FÜHRERHAUPTQUARTIER, 6. Oktober. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Die Angriffsoperationen im Osten brachten gestern weitere Erfolge. Westlich Leningrad wurde ein vom Feuer sämtlicher Kronstädter Fort und Schiffs- und Küstenartillerie unterstützter Landungsversuch starker sowjetischer Kräfte durch entschlossenen Einsatz der abwehrbereiten deutschen Truppen völlig zerschlagen. Gleichzeitig brachen die heftigen Angriffe zusammen, mit denen die Einschliessungsfront von innenher durchbrochen werden sollte. Der Feind erlitt schwere blutige Verluste. Gelandete Teile wurden aufgerieben oder gefangen genommen. Mehrere vollbesetzte Schiffe wurden versenkt, 22 Panzerkampfwagen, darunter 7 überschwere, vernichtet.

„Getrennt berichten, vereint lügen“

Die militärische Berichterstattung Londons und Moskaus über die Lage im Osten

Berlin, 7. Oktober

Reichspressechef Dr. Dietrich äusserte sich in einem Interview mit einem Sonderberichterstatter des DNB im Führerhauptquartier über die nachrichtenpolitische Situation, wie sie sich in der militärischen Berichterstattung Londons und Moskaus über die Lage im Osten gegenwärtig darstellt. Unter Bezugnahme auf die Erklärung des Führers in seiner Rede vom 3. Oktober, dass seit 48 Stunden eine neu eingeleitete Operation von gigantischem Ausmass an der Ostfront im Gange sei, wies der DNB — Vertreter darauf hin, dass London und Moskau in den letzten Tagen im Gegensatz zu den Erklärungen des Führers hartnäckig von „offensiven Operationen der Bolschewisten“ sprechen.

Dr. Dietrich erklärte, die Tatsache, dass die „trüben Nachrichtenquellen“ der Londoner und Moskauer „militärischen Sachverständigen“

in den letzten Tagen ganz besonders reichlich fliessen, sei wahrscheinlich darauf zurückzuführen, dass der im Londoner Rundfunk angekündigte Besuch des Generaldirektors im britischen Informationsministerium Monkton bei dem amtlichen sowjetischen Informator Losowsky zur Koordinierung der beiderseitigen Propaganda offenbar bereits erfolgt ist. Sie dürften sich dabei, so sagte Dr. Dietrich, auf das Motto geeinigt haben: „getrennt berichten, vereint lügen“. Der Reichspressechef zitierte sodann eine Reihe von Meldungen des „Exchange Telegraph“ aus der Zeit vom 25. bis 30. September, in denen

behauptet wurde, dass Marschall Timoschenko eine erfolgreiche Offensive gegen die Deutschen unternommen habe.

„Inzwischen“, fuhr Dr. Dietrich fort, „hat allerdings die Bekanntgabe der gigantischen deutschen Offensivoperation durch den Führer den Schwindlern ihr Lügenkonzept gründlich verdorben“. Um zu zeigen, wie sich jetzt diese englisch — sowjetischen „militärischen Sachverständigen“ aus der Affäre zu ziehen suchen, stellte Dr. Dietrich fest: am 3. Oktober abends, als nach den Worten des Führers die deutsche Offensive bereits 48 Stunden in vollem Gange war, berichtete „Exchange Telegraph“ aus Moskau: „Alle Anzeichen deuten auf die Vorbereitung einer grossandgelegten, kurz bevorstehenden deutschen Offensive hin, die gegen Moskau gerichtet sein wird. Jedoch hat Marschall Timoschenko auch Initiative in der Hand“. Am 4. Oktober gab Reuters militärischer Kommentator General Gough zu, dass

die Situation in der Sowjetunion durch den deutschen Angriff jetzt eine ausserordentlich kritische Phase erreicht habe.

Aber er fügte hinzu: „Die Russen ihrerseits machen ihre hauptsächlich Front und stossen dort langsam, aber beständig vor. Smolensk ist umfasst und sicherlich bedroht“. Am 5. Oktober meldete „Exchange Telegraph“: „Budjenny und Timoschenko haben ihre Streitkräfte bei Poltawa und Gomel angesichts der neuen deutschen Offensive umgruppiert. Operationen gewaltigen Umfangs bahnen sich an“. Jetzt nach 5 Tagen, sagte Dr. Dietrich, scheine auf der Gegenseite endlich dahinter zu kommen, was der Führer so unmissverständlich ankündigte. Denn die letzten Reuter — Berichte von Montag abend melden aus London: „Ein sehr wichtiger deutscher Angriff ist auf der ganzen 2.000 — Kilometer — Front von Leningrad bis zur Krim im Gange. Der deutsche Angriff wird als sehr stark beschrieben und ist

wahrscheinlich die grosse Offensive, die Hitler in seiner letzten Rede erwähnt hat.

Sie scheint einige Erfolge zu verzeichnen zu haben“. „Diese Art von

Pressepolitik“, so fasste der Reichspressechef sein Urteil über die gegenwärtige Nachrichtenpolitik zusammen, „ist wirklich die törichtste und dümmste, die man überhaupt machen kann. Man fragt sich nur immer wieder, auf welchem Grad von Naivität und auf welchem Niveau von Gedankenlosigkeit ein Leserpublikum angekommen sein muss, dem man tagaus tagein eine derart lächerliche Lügenberichterstattung, wie ich sie soeben kennzeichnete, als militärisch sachverständig vorsetzen kann. Ich erwähnte kürzlich, dass die Zeit, in der wir in unserer Presse über den Gang der Operationen im Einzelnen aus Disziplin zu schweigen pflegen, meist die Zeit ist, in der die deutsche Wehrmacht handelt. Während wir schweigend handeln, die anderen schamlos lügen. Da Churchills Informationsjuden jetzt wieder so hemmungslos lügen, während wir schliessen hütten ihr Leser eigentlich schon von selbst daraus schliessen müssen dass

die deutsche Wehrmacht zur Zeit wieder Mandelt, und zwar sehr kräftig und entscheidend handelt. Davon wird der Bericht des Oberkommandos der Wehrmacht dem deutschen Volk und der Welt zur rechten Zeit Kunde geben“.

Todesurteile vollstreckt

Wie amtlich mitgeteilt wird, sind wegen Vorbereitung zum Hochverrat, Wirtschaftsabschlag und unerlaubten vorsätzlichen Waffenbesitzes 7 Personen, darunter 3 Juden, zum Tode verurteilt worden. Die Urteile sind heute vollstreckt worden. Das Landgericht in Brünn hat den ehemaligen Armeegeneral und früheren Landesmilitärkommandanten von Mähren, Eduard Kadlec, aus Brünn, freigesprochen.

Dr. Göbbels sprach in Saarbrücken und Metz

Reichsminister Dr. Göbbels sprach am Sonntag bei 2 grossen Massenkundgebungen in Saarbrücken und in Metz. In Saarbrücken betonte Dr. Göbbels, dass das deutsche Volk sich zu Beginn des dritten Kriegsjahres entschlossener denn je um den Führer schare. Man könne mit Genutung feststellen, dass die Jahre des Kampfes die Deutschen nur härter und entschlossener gemacht hätten. Der Vernichtungswille der Gegner werde an zwei unüberwindlichen Fronten zusammenbrechen. Der tapfersten und bestgerüsteten Wehrmacht der Welt und der unermüdetlich schaffenden Heimat, die alle Kraft auf den Sieg konzentriere.

In Metz wies Dr. Göbbels darauf hin, dass die Stadt wieder in den Schoss eines mächtigen Reiches heimgesucht sei, das ihr die Möglichkeit einer grossen Entwicklung erschliessen. In diesem Kriege seien alle günstigen Voraussetzungen auf deutscher Seite. Deutschland halte die massgebenden militärischen Positionen in seiner Hand und besitze das stärkste Wirtschaftspotenzial. Ganz Europa, so erklärte der Minister, arbeite mit an der Niederringung Englands, dessen letzte Hoffnung in der Sowjetunion zusammenbreche.

Jüdin verübte Sprengstoffattentat

Das Standgericht in Szegedin verurteilte die kommunistische Jüdin Gajszi Grozda zum Tode durch den Strang und ihre Mitangeklagte, die Serbin Natalie Stankow, zu 14 Jahren Zuchthaus. Das Todesurteil wurde am Freitag vormittag vollstreckt. Die Verurteilten hatten am 19. September ein Sprengstoffattentat in Neusatz durchgeführt und 2 weitere Verbrechen vorbereitet, die noch rechtzeitig verhindert werden konnten.

Der Führer hat dem Professor Dr. Hermann Bohle in Berlin in Anerkennung seiner wertvollen wissenschaftlichen Forschungsarbeiten auf dem Gebiete der Elektrotechnik die Götze-Medaille für Kunst und Wissenschaft verliehen.

„Wir haben ein wahres Golgatha erlebt!“

Gesandter Eitel über das Schicksal der deutschen Kolonie in Teheran

Sofia, 6. Oktober

Die Zeitung „Utro“ veröffentlicht heute eine Unterredung ihres nach Swlengrad entsandten Berichterstatters mit dem deutschen Gesandten in Teheran, Eitel, der gestern an der Spitze der deutschen Kolonie in Teheran auf bulgarischem Gebiet eingetroffen ist. Gesandter Eitel erklärte: Ich kann ihnen nicht schildern, welch schwere Augenblicke wir seit dem 7. September erlebt haben, als wir die Hauptstadt des Irans verlassen mussten. Wären wir noch 10 Minuten länger in der Stadt geblieben, so wäre uns das Schicksal der Mehrzahl der zurückgebliebenen Landsleute zuteil

geworden, die in Indien und Sibirien interniert wurden. Ungeachtet aller Bemühungen und Bitten wurden 40 Reichsdeutsche zu Geiseln erklärt und interniert. Als wir uns der türkisch-iranischen Grenze näherten, wurden wir von sowjetischen Offizieren gezwungen, die deutsche Kolonie zu verlassen und liessen sie auf freiem Feld zurück. In der Zwischenzeit wurde die Kolonie ausgelündert und heute besitzt keine Frau weder einen Ring, noch irgend einen anderen Wertgegenstand mehr. Wir freuen uns über den freundschaftlichen Empfang auf bulgarischem Boden, nachdem wir ein wahres Golgatha erlebt haben.

DER MOGEL-SKAT

Eine heitere Erzählung von Arnold Ulitz

In einer gar nicht feudalen, aber sehr behaglichen Kneipe wurde ich kürzlich Zeuge des allermerkwürdigsten Skatspiels. Die drei ausübenden Herren beherrschten zweifellos die strengen, klugen Regeln ganz genau, aber sie lebten und verschönten sich das Spiel noch durch — Mogeln. Als erstes fiel mir auf, dass der lustigste von den dreien, ein hübscher, blauäugiger Mensch mit kühnem, ehrlichem Gesicht, beim Verteilen der Karten die unterste, die von Rechts wegen ihm selber zukam, aufs unverschämteste einem seiner Mitspieler zuschanzte, und zwar mit einer Fingerfertigkeit, die auf lange Übung schliessen liess. Mein kriminalistisches Interesse war sofort geweckt, und da merkte ich sehr bald mit Staunen, dass diese drei so sympathisch wirkenden Herren allesamt Betrüger waren, dass sie sozusagen nur im äussersten Notfall richtig bedienten, dass sie Stiche, die sie gar nicht gemacht hatten, höchst wendig zum eigenen Kartenhäufchen herüberbugs'erten, und dass es sich mit einem Wort hier um einen neuen Skat-Stil handelte. Wer erwischt wurde, erhielt 20 Minus-Punkte, galt aber noch wie vor als Ehrenmann und hörte keinerlei Vorwürfe. Als der „Schreiber“ einmal unter betäubendem Hallo einer betrügerischen Addition überführt werden konnte, erhielt auch er 20 Punkte Minus, und der Fall war bereinigt. Andererseits wurden dem hübschen Blauäugigen, als er gerade auf 100 stand, zwei Pluspunkte wegen „tapferer Spielweise“ zugesprochen, so dass er also auf 111 kam, die klassische „Schnapsnummer“,

und die Gelassenheit, mit der er sich der unerhörten Vergewaltigung unterwarf, indem er sogleich drei grosse Korn bestellte, war wiederum ein Beweis, dass es sich auch in diesem Falle um ein altes, anerkanntes Brauchtum handelte. Es war also deutlich, hier wurde der Skat nicht mit religiösem Fanatismus, sondern mit Humor gespielt. Mein kriminalistisches Interesse erlosch, und ich verfolgte die Gaunerstückchen mit reinster Freude.

Anders erging es einem andern Herrn, der gleichfalls von weitem klebtitz. Immer tiefer gruben sich Falten des Unmuts von seiner langen Nase zu den Mundwinkeln herab, immer stehender wurden seine Augen hinter dem Kneifer, und sein rechter Zeigefinger betippte immer nervöser den Tisch. Jeder Skatwitz, jedes Gelächter verletzte ihn sichtlich.

Endlich, als der Blauäugige wieder einmal erwischt war und ein ungeheures Gelächter der Schadenfreude erschallte bezwang der Herr Fernklebtitz Nr. 2 seinen heiligen Ingrimm nicht länger, und unter fortwährendem Ab- und Wiederaufsetzen seines Kneifers hielt er eine von Zorn bebende Ansprache an die drei Verbrecher. „Es sei“, sagte er, „auch in dieser ernsten Zeit natürlich niemanden zu verargen, wenn er sein Glas Bier oder seinen Korn trinke, und auch ein solides Kartenspiel solle niemanden verwehrt sein, aber er finde es unerhört und einfach unanständig, den schönen, guten, deutschen Skat auf solche Weise zu spielen, diese ganze Lustigkeit des Herzens finde er unwürdig und

undeutsch, und wenn die Herren, was ihn übrigens sehr wundere, wirklich kriegsuntauglich seien, dann sollten sie an die tapferen Volksgenossen an der Front denken und, kurz und gut, sich eines angemessenen Betragens befleissigen“.

Die Skatspieler blickten einander unbeschreiblich verblüfft an; zwei wurden puterrot, aber sicherlich nicht aus Zorn, sondern weil sie ein Gelächter bändigen mussten, der dritte, der Blauäugige, winkte ihnen beruhigend zu und fragte den Herrn sehr artig, ob er jetzt fertig sei. „Mit Leuten Ihres Schlages“, antwortete der Gastreue fauchend, „mit Leuten, die auf solche Weise Deutschlands Schicksalsstunde miterleben, war ich vom ersten Augenblick an fertig!“

„Lieber Herr“, sagte der Blauäugige mit vernichtender Liebesswürdigkeit, „der Herr Wirt hat Ihre Predigt mit angehört. Er kennt uns ganz genau“. Und zum Gastwirt gewandt: „Würden Sie so freundlich sein, Herr Schubert, unseren Volksgenossen mitzuteilen wer wir sind?“

Und Herr Schubert schmetterte den unseligen Klebtitz triumphierend an: „Was fällt Ihnen eigentlich ein, Sie, Sie Herr, Sie? Meine Liebsten Stammgäste zu beleidigen, Sie? Wissen Sie, was die Herren sind, Sie? Drei Fliegeroffiziere auf Urlaub, verstehen Sie? Und alle drei haben das E. K. I. verstanden? Und vielleicht sind Sie jetzt zufrieden, Sie!“

Der geschlagene Gegner verliess etwas „betoppert“, wie man in Breslau sagt, die Waistatt. Der Blauäugige rief ihm freundlich nach: „Man soll nicht päpstlicher sein als der Papst, mein Herr, und nicht soldatistischer als der Alte Fritz!“ Der „Schreiber“ aber machte inzwischen auf dem Skatbode eine heimliche Eintragung; soviel ich erkennen

konnte, fälschte er trotz Deutschlands Schicksalsstunde schon wieder eine Zahl.

Die Prinzessin

HUMORESKE VON JO HANNS RÖSLER

Wenn man Xaver Hagenberger heisst, kann man ein recht angenehmes Leben führen.

Wie aber kam Xaver Hagenberger auf den kühnen Gedanken, just eine Prinzessin zu freien? Und er freite eine solche. Er lernte die Prinzessin von Turn und Recks auf ihrer Durchreise in München kennen, verliebte sich auf der Stelle in sie und gestand ihr seine Liebe. Der Heiratsmarkt der Prinzessinnen aber ist schwach besucht. Wen nimmt es wunder, dass die Prinzessin sogleich einwilligte?

Am Tage der Verlobung traf eine Depesche ein. „Wer schreibt denn?“ fragte Xaver. Die Prinzessin faltete die Depesche auseinander. „Eine Grossante von mir ist gestorben“, sagte sie, „die Herzogin Gloria von Gloster und Glistler ist in die ewigen Auen hinübergewandelt. Liebster, ich muss sofort zu Beerdigung“. — „Wo findet die Beerdigung statt?“ — „In Bukarest“. — „Wann fährt der nächste Zug?“ — Der nächste Zug fuhr in zwei Stunden. Xaver Hagenberger wagte einen Einwand. „Liebste“, sagte er, „kann die Herzogin nicht ohne deine Anwesenheit begraben werden?“ — „Wo denkst du hin. Sind wir Kreti oder gar Pleti? Wenn eine Herzogin von Gloster und Glistler stirbt, versammeln sich alle einst regierenden Häupter, die direkten Nachkommen bis ins achte und die Prinzessinnen der Nebenlinien bis ins vierte Glied um ihr Grab“. — „Und wenn morgen die Königinmutter von Pstazien stirbt?“ — „Wir gekrönten und ungekrönten Häupter der Erde werden bei jeder Leiche sein,

hinter der wir trauernd als eine geschlossene königliche Familie einher-schreiten“.

Dann fuhr sie ab. In Bukarest erreichte sie die Nachricht vom Hinscheiden des Grossfürsten Iwan des Zahnwacklerten, der seine letzten Tage in Konstantinopel zugebracht hatte. Ein Flugzeug führte die Prinzessin in die Türkei, ein zweites Flugzeug brachte sie rechtzeitig zum Begräbnis der Altprinzessin Holde von Krimzrams derer von Schublade, und schon lag wieder in Paris ein Urenkel eines berühmten Herrscherhauses in den letzten Zügen.

Als die Prinzessin wieder einmal Zeit fand, in das Zimmer ihres Verlobten Xaver Hagenberger zu treten, fragte sie der Geduldige nur: „Wieviel Verwandte leben noch?“ Sie blätterte in einem kleinen Almanach. „Nach dem gestrigen Ableben meiner Grossonkel Ferdinand von Babenhäusen sind es noch genau dreitausendvierhundertachtundsiebzig“, sagte sie. Xaver Hagenberger nahm einen Bleistift zu Hilfe. „Das wären also dreitausendvierhundertachtundsiebzig Begräbnisse, denen du beizuhocken müsstest“, rechnete er, „wenn man für Reise und Trauerschmaus, denn eine überstürzte Hast würde in deinen Kreisen für unschicklich gelten, nur noch je zwei Tage dazurechnet, wäre dein Fernsein von mir zehntausend und dreihundertvierundvierzig Tage oder, mit anderen Worten ausgedrückt, du bleibst mir achtundzwanzig Jahre und neun Monate und vierzehn Tage fern?“

„So ist es“, erwiderte die Prinzessin, und ihre feine Nase stand ihr spitz im Gesicht. Da spuckte sich Xaver Hagenberger in die Hände, raffte den ganzen Verlobungsring zusammen, streifte den glühenden Ring vom Finger und erklärte: „Mir stelgt's den Buckel auf!“ Seht, Freunde, so geht es, wenn man Prinzessinnen freit! Heiratet schlichte Mädchen!

Vilniaus Teatras pradėjo darbą

G. Hauptmanno „Prieš saulėleidį“

Pereitą šeštadienį (X. 4) Vilniaus Miesto Teatras pradėjo rudens sezoną. Pradėjo ne atnaujinta K. Inčūros pjesė „Vincu Kudirką“, kaip pradėjo buvo manyta, o žymiausio natūralinės dramos atstove ir vieno iš stipriausių vokiečių dramaturgų G. Hauptmanno drama „Prieš saulėleidį“.

„Prieš saulėleidį“ pjesė Lietuvoje pirmą kartą R. Juknevičiaus pastatyta 1930 m. Kauno Valstybės Teatre ir suvaidinta vadinamojo jaunųjų aktorių kolektyvo; dėl savo meniskumo ir pastatymo vartingumo ji susilaukė nemažai simpatijų. Ekrūrus Vilniaus Valstybės Teatrą ir jau persikėlus jaunųjų aktorių kolektyvui, „Prieš saulėleidį“ Vilniaus scenoje pasirodė jau boševikiškais laikais ir buvo vienas iš labiausiai lankomų spektaklių boševikiškų metų. Dabar, dramos sezona Vilniuje pradėta, „Prieš saulėleidį“ mūsų scenoje atgimsta tartum trečią kartą.

Atgimsta to paties režisieriaus R. Juknevičiaus rankose, vaidinama to paties aktorių kolektyvo, nors pastarasis dėl įvairių priežasčių ir yra gerokai pasikeitęs. Šiok tiek pakeista ir išorinė pjesės struktūra. Pastatyta vad. trumpesnė pjesė „Prieš saulėleidį“ redakcija. Ji beturi tik keletus veiksmus, o ne penkis, kaip buvo ankstyvesniuose pastatymuose. Trys pirmieji veiksmai likę tie patys, tik penktojo veiksmo intriga atomazgos scenos įkomponuota į ketvirtąjį veiksmą. Įgesnicios redakcijos poetiška, kiek šekspyrinė dramatinė priemonių atvėlgių pabaiga čia pakeičia logiškas pjesės užbaigimas pačioje intrigos įtamposje. Toks pjesės intrigos atnežėjimas, be laipsniško jos leidimo, žūrovuose paliko tarsi užmintos sunkios mįslės įspūdį. Tėdėl ir pabaigos plūdiniai praėjo rimtoje, be maž akademinio santūrumo nuotaikoje. Jos buvo ir viso spektaklio metu, nes deramai įsijauti į užuominom sugestijomis ar aplinkiniams nusakymais reiškiama G. Hauptmanno „gyvenimo gyvū“ žūrovali ne visada pajėgdavo.

Čia prisidėjo ir neužtenkamai atkreiptas dėmesys į pasikuri aktorių elegantiškos autoriaus frazės deramą žūrovams perteikimą, lygiai kaip ir į paties ansamblio subtilesnį susigrūdimą, kas ypačai yra reikalinga tame didžiulės vidinės įtampos veikalo pauzų ritme ir užkulisinės muzikos bangavime. Be to, ir pati gyvenimo aistra, kurią G. Hauptmannas savo ankstyvesniuose kūriniuose ištekėdavo pėprastais žodžiais, „Prieš saulėleidį“ dramoje pateikiama rafinuota elegantiška frasa. Seno išminčiaus žinojimo autorius pakliūvoje poetinėje nuotaikoje reiškia aistrą gyventi dideliu literatūrinu patyrimu ir šelmūniu bei draugištinu gyvenimo sublimais.

Tai geriausiai aiškio visos pjesės raktas, slapstasis komercijos patarėjas Matijas Klausenas (M. Chadaravičius), giliai įsivyvenęs į nepaprastai vidinės įtampos reikalaujantį vaidmenį seno išminčiaus, žveigiančio į save „šešių dešimtų metų gyvenimo gyvū“ kupina santūrios aistras.

troos gamtal, filosofija, menai ir jau nutei Inken širdimi. Senas Klauseno draugas prof. Geigeris (H. Kašinskas), namų gydytojas Dr. Steincas (J. Siparis), senas Klauseno tarnas Vinteris (B. Lukošius) vis kitokiomis variacijomis taip pat užtikrintai sukosi pilname vidinės jėgos senatvės ritme, kuris supa Matiją Klausena.

Į savo vaidmenį įsivyvenęs yra Klauseno sūnus, filologijos profesorius Volfgangas (A. Škėma), jo žmona Paula Klotilda (G. Jackevičiūtė), patarėjo dukta Ottilija (A. Katiliūtė), epizodiniai: ponis Peters (E. Grikevičiūtė), jos brolis sodininkas Ebišas (V. Derkintis), pastorius Immos (J. Palubinskas).

Inken Peters (M. Mironaitė) trūko pirmojo veiksmo buvusios Inken (B. Kurmytės) elegantiškumo arba antrojo veiksmo (sode) natūralaus žavumo, tačiau paskutiniojo veiksmo tragiški momentai buvo giliai įsijauti. Direktorius Klanvutas (J. Rudzinskas iš Šiaulių teatro) savo išoriniu blaškymu gerokai ekvyrė iš viso ansamblio ritmo. Buvome įprate į kur kas santūresni netašyčiai Klauseno žmonių direktorių (K. Jurašūna). Naujasis Hanefeldas (S. Jukna, anksčiau A. Jakševičius) kaip reikiant savo vaidmens neįstudijavęs, todėl vietomis ne visai tikros (ketvirtosios veiksmo scena prie rašomojo stalo dėl globėjytės). Patarėjo dukteriai Bettinai (D. Kubertavičiūtė), pernai K. Kymantaitė nubrėžtas vaidmuo buvo per sunkus. Žinoma, prisidėjo ir tai, kad jaunoji debutantė, pirmą kartą pasirodydama viename iš svarbesnių vaidmenų, buvo labai nesava (pvz., pirmajame veikime). Jaunasis Egertas (naujokas K. Preikštas, vietoj S. Juknos) dažnai neturėdavo scenos ko veikti, nors jautėsi daug laisviau, negu Bettina. Mažesniuose vaidmenyse dar pasirodė P. Zulonas, J. Gustaitis, S. Velička, J. Blekaitis, O. Knapkytė, V. Jonutis, A. Kernagis.

SPORTAS

Viena pergalė ir vienas pralaimėjimas

Sekmadienį Vokietijos futbolininkai turėjo du tarpvalstybinius susitikimus. Stockholm prieš: Švedija pralaimėjo 2:4 ir Helsinky Suomija nugalėta įtikinantią pasekme — 6:0.

Nors Švedijos laimėjimas daugeli gali nustebinti, bet tenka pripažinti, jog iškovotas visiškai pelnytai. Švedai pateikė žymiai darnesnę ir kondiciniai geriau paruoštą vienuolike. Tuo tarpu vokiečių žaidikai, nors pavieniui buvo geri, bet į bendrą komandos darbą nesilipdė, be to, rungtynių pabaigoje pritrūko patvaros. Geriausias švedų žaidikas buvo puolikas Carlssonas, įskėles tris įvarčius. Ketvirtą įvartį įmušė dešinysis sparninis Martanssonas. Vokietijos naudai įvarčius pelnė Lehner ir Walter. Rungtynių žūroje Švedijos karalius ir vyriausybės atstovai. Karalius asmeniškai pasveikino abiejų rinktinę žaidikus.

Po šio susitikimo iš 14-ko tarpvalstybinių rungtynių, Švedija laimėjo 7, Vokietija 4 ir dvejios baigėsi lygtomis. Ivarčių santykis 23:27 Švedijos naudai.

Helsinky vokiečiams geriau vyko. Nors suomial pralaimėjo didele pasekme, negalima teigti, kad jie būtų buvę stipnas priešininkas. Didžioji suomių stiprybė buvo jų greitumas, bet šalia to labai stigo techniško lankstumo. Pirmas kėlinys baigėsi 2:0 (Eppenhoff ir Willimowski šūviai). Antrame kėliny Eppenhoff ir Willimowski įkerta dar po du gabalus ir fiksuoja galutinę pasekmę 6:0.

GERIAUSI VOKIETIJOS TENISININKAI

Sudaryti šių metų geriausiųjų tenisininkų lentelė nebuvo lengvas darbas, nes daug žaidikų dėl įvairių priežasčių nedalyvavo rimtesnėse rungtynėse. Vis dėlto aukštieji Vokietijos teniso sloukoniai rado reikalinga lentelę sudaryti.

Vyrų gr.: 1. Henkel (Berlin), 2. Gies (Koein), 3 — 5 grafas Bawrowski (Berlin), Gospfert (Berlin), Koch (Muenchen). Moterų gr.: 1. Rosenow (Berlin), 2. Koepfel (Berlin), 3. Thiemen (Hannover), 4. Walter (Wien), 5. Heldtmann (Hamburg).

Vyrų gr. neklasifikuota dėl davinų stokos šio žymesni tenisininkai: Menzel (Berlin), von Metaxa (Wien), Denker (Hamburg), Bergmann (Dresden) ir kt.

TRUMPAI IS UZSIENIO

— Amerikoj šiais metais iškilo eilė naujų teniso pajėgų. Buvusi meistrė Helen Jacobs, pasitraukus atšiauriam varžovui Hellen Wills-Moody, skaityta geriausia tenisininke pasaulyje, susilaukė varžovų. Štai neseniai Helen Jacobs pralaimėjo kylančiai žvaigždei Bernhard 3:6, 3:6, 0:6.

— Žinomas Vienos futbolininkas Sesta už nesportinį pasielgimą futbol rungtynių metu, diskvalifikuotas iki lapkričio 2 d.

— Spalio 19 d. Paryžiuje viešės buv. daugkartinis Vokietijos futbolo meistris FC Schalke 04. Paryžiaus laikraštis „Parisser Zeitung“ FC Schalke 04 susitikimą su vietos karių vienuolike vadina „didžiuliu šių metų žaidimu“, kuris susilauks didelio dėmesio ir prancūzų sporto sloukniuose.

— „Deutsche Zeitung in Norwegen“ praneša, kad Norvegijoje visose mokyklose įvestos privalomos sporto pamokos. Iki šiol sporto reikalai mokyklose buvo primiršti, ir daugelis pradžios mokyklų, kurių krašte priskaityta 5.500, neturi sportui tinkamos salės.

Irano vokiečiai atvyko į Bulgarija

SOFIJA. Šiandien laikraštis „Utro“ paskelbė savo į Svilengradą pasiusto korespondento pasikalbėjimą su Vokietijos pasiuntiniu Teherane Eteiliu, kuris vakar su vokiečių Teherano kolonija atvyko į Bulgarija. Pasiuntinys Eitelis pareiškė: Aš negaliu jums atvaizduoti to, kokius sunkius momentus mes pergyvename nuo rugsėjo 1 d., kai mes turėjome išvykti iš Irano sostinės. Jeigu mes būtume mieste pasilikę dar 10 minučių, tai mus būtų ištikęs likimas daugumos pasilikusių vokiečių, kurie buvo internuoti Indijoje ir Sibire. Nežiūrint visų pastangų ir besiantinant prie Turkijos Irano sienos, sovietų karininkai mus privertė palikti vokiečių koloniją. Vokiečių kolonija turėjo pasilikti atvirame lauke. Laikas mums laiko ji buvo apiplėsiama, ir

Auf Ruf

des Arbeitsamtes zur Erfassung der Arbeitskräfte

Auf Grund des § 1 der vom Reichskommissar für das Ostland erlassenen Verordnung zur Regelung des Arbeitseinsatzes v. 15.8.41 — Abt. II b — wird hiermit folgender Personenkreis aufgefordert, sich beim Arbeitsamt zu melden:

- b. Baubetriebe in der Zeit v. 10.10.1941 bis 14.10.1.
- c. Holz—be—u. — verarbeitende Betr. in der Zeit v. 15.10.1941 bis 18.10.1.

I. a. Sämtliche Beschäftigten im Bau-, Holz- und Metallgewerbe. Die Meldepflicht gilt für Facharbeiter, angeleitete und ungelernete Kräfte. Hierzu gehören insbesondere:

- im Baugewerbe: Zimmerer, Maurer, Putzer, Zementarbeiter, Anstreicher, Dachdecker, Bauhilfsarbeiter, sowie Bau—Ingenieure, Techniker u. Zeichner.
- im Holzgewerbe: Tischler aller Art, Stellmacher, Sägewerksarbeiter und Hilfsarbeiter.
- im Metallgewerbe: Sämtliche Facharbeiter — wie Schlosser, Dreher, Fräser, Installateure, Mechaniker, Uhrmacher u. a. w. — der metallzeugenden und verarbeitenden Industrie und die dazu gehörenden angeleiteten Berufe und Hilfsarbeiter.

IV. Innerhalb der vorgenannten Zeit haben sich auch alle Arbeitslosen und deutschsprechenden Angestellten zu melden, die sich bisher der Erfassung beim Arbeitsamt entzogen haben. Die Betriebsführer der deutschsprechenden Angestellten sind dafür verantwortlich, dass diese Kräfte sich sofort beim Arbeitsamt melden.

V. Die Meldung hat bei folgenden Dienststellen zu erfolgen:

- Für den Stadt- und Landkreis Kaun in Kaun, Uosto Krantas 6.
- Für den Landkreis Wilkomir in Wilkomir.
- Für den Landkreis Kedahan in Kedahan, Radwillo Strasse.
- Für den Landkreis Schaken in Schaken.
- Für den Landkreis Wilkowschken in Wilkowschken.
- Für den Landkreis Mariampol in Mariampol.
- Für den Landkreis Laidien in Laidien.
- Für den Stadt- und Landkreis Ponewesch in Ponewesch.
- Für den Landkreis Birsen in Birsen.
- Für den Landkreis Rokischken in Rokischken.
- Für den Landkreis Ossersee in Ossersee.
- Für den Landkreis Utana in Utana. Mitzubringen sind die Urkunden, die über die bisherigen Arbeitsverhältnisse Auskunft geben — Pass Arbeitsbescheinigungen, Arbeitsbuch und ähnliches.

II. Bei Werbetrieben mit weniger als 5 Arbeitskräften hat die Meldung durch den Beschäftigten persönlich beim Arbeitsamt zu erfolgen. Bei Werbetrieben mit 5 und mehr Arbeitskräften haben die Führer der Betriebe — Trusts — sich sofort mit dem Arbeitsamt wegen der Erfassung ihrer Beschäftigten in Verbindung zu setzen und durch Angabe der Beschäftigtenzahl die Erfassungsunterlagen anzufordern.

III. Die Meldung bei dem Arbeitsamt hat in folgender Reihenfolge zu erfolgen:

- a. Metallbetriebe in der Zeit v. 10.10.1941 bis 14.10.1.

Darbo Įstaigos Atsišaukimas

DARBO JĖGŲ ĮSAISKINIMO REIKALAI

Pasiremiant Reicho Komisarų Rytų kraštui darbo jėgos tvarkymo reikalui iš 1941. VIII 15 d. § I skyrius I b šiuo raginami užsiregistruoti Darbo Įstaigoje sekančių darbo šakų asmenys:

- b) Statybos įmonės—nuo 10.X.1941 iki 14.X.1941.
- c) Medžio apdirbimo įmonės—nuo 15.X.1941 iki 18.X.1941.

I. a) Visi dirbantieji statybos, medžio ir metalo apdirbimo srityse. Registravimas privalomas visiems specialistams, tiek apmokytiems tiek ir neapmokytiems. Prie jų ypatingai priklauso:

IV. Anksčiau nustatyta laiku privalo registruotis ir VISI BEDARBIAI BEI VOKIŠKAI KALBANTIEJI TARNAUTOJAI, kurie iki šiol darbo Įstaigoje nesiregistravo. Įmonių vedėjai bus atsakingi už vokiškai kalbančių tarnautojų neįsiregistravimą darbo Įstaigoje.

STATYBOJE: dalinės, mūrininkai, tinkuotojai, betonotojai, stogdenčiai, pagalbinių statybos darbininkai, statybos inžinieriai, technikai ir breičytojai.

V. Registruojamasi šiose vietose: Kauno mieste ir apskrityje gyventojai Kaune, Uosto Krantas Nr. 6. Ukmergės apskrityje gyventojai Ukmergėje.

MEDŽIO APDIRBIME: visų rūšių statiniai, lentpiūvių darbininkai ir pagalbinių darbininkai.

Kėdinių apskrityje gyventojai Kėdiniuose, Radvilos gt. Sakų apskrityje gyventojai Sakuose.

METALO APDIRBIME: visi metalo gamintojai ir apdirbimo specialistai, kaip kalnalviai, staklių darbininkai, instaliatoriai, mechanikai, laikrodininkai ir kiti prie to priklausančios specializacijos bei pagalbinių darbininkai.

Vilkaviškio apskrityje gyventojai Vilkaviskyje. Marijampolės apskrityje gyventojai Marijampolėje.

b) Užsiregistruoti privalo ir visi punkte „a“ išvardinti kvalifikuoti darbininkai ir specialistai, šiuo metu dirbą kitose darbo srityse.

Lazdijų apskrityje gyventojai Lazdijuose. Panevėžio miesto ir apskrityje gyventojai Panevėžyje.

II. Amatų darbininkai tų įmonių, kuriose dirba mažiau 5 asmenų, privalo darbo Įstaigoje registruotis asmeniškai.

Biržų apskrityje gyventojai Biržuose. Rokiškio apskrityje gyventojai Rokiškėje.

Pramonės įmonėse su 5 ir daugiau dirbančiųjų, įmonių — trestų vadovai privalo tuojau susisiekti su darbo Įstaiga, pranešti dirbančiųjų skaičių ir pareikalauti registravimui reikalingus formuliarius.

Zarasų apskrityje gyventojai Zarasuose. Utenos apskrityje gyventojai Utenoje.

III. Registravimas darbo Įstaigoje privalo būti atliktas sekančiais terminais:

Su savim reikia atsinešti dokumentus, įrodančius ligšiolinį užsiėmimą (pasą, darbo pažymėjimą, darbo knygelę ir pan.). Kas paskirtu laiku neįsiregistruos, bus baudžiamas pagal š. m. rugpjūčio mėn. 15 d. paliepimą dėl darbo jėgos tvarkymo 6 š.

- a) Metalu įmonės — nuo 6.X.1941 iki 9.X.1941.

DARBO ĮSTAIGOS VEDEJAS Kaunas, 1941 m. spalio mėn. 1 d.

Šiandien nė vena moteris nebeturina žiedo, nei kurios nors kitos brangenybės. Dabar mes džiaugiamės draugišku mūsų priėmimu Bulgarijoje, kur mes patekome iškentėję tikrą golgotą.

BARCELONA. Falangos moterų organizacijos vadovė Pilar Primo de Rivera šeštadienį iš Madrido atvyko į Barceloną. Pirmadienį anksti rytą iš Barcelonos ji išvyko į Vokietiją.

STOCKHOLMAS. „Nya Dagligt Allehanda“ deda vieno radijo, kurio pavadinimo nenurodo, pranešimą, kuriame švedų pastorius

Poehl skelbia, kad sovietai iš Estijos išsigabeno 500 švedų jaunuolių. Kiekvienoje Estijos švedų šeimoje pasigendama savo narių.

Ekranas

Filma iš Mozarto gyvenimo

Daugeliui kūrėjų moteris yra įskėlusis ne vieną kūrybinę kibirkštį, ne kartą, turėdama nemažą įtakos, ji ekatins į didesni kuriamąjį siautuli. Metę žvilgsnį į didžiuosius pasaulio literatūros, muzikos, tapybos ir kt. šedevrus, labai dažnai turime pripažinti neužgindimą tiesa, kad jų inspiracijos fone buvo daliesios lyties pažiba.

Panašiai buvo ir su Wolfgangu Mozartu, su tuo „Užburtojos feitos“, „Don Žuano“ ir kitų užburiančių melodijų kūrėju, kuris savo talentu švytelėjo jau ankstyboj jaunystėj.

Kino teatre „Kapitol“ dabar demonstruojama filma kaip tik vaizduoja atkarpą iš Mozarto gyvenimo. Filma apima nedidelį epizodą — muziko kelionę į Praga, bet ir tiek pilnai pakanka nors apraibomis susipažinti su Mozarto muzika. Juo labiau, kad griežia žinomas Vienos filharmonijos orkestras, be to, dėkingai pasireiškia ir Vienos teatro baletas.

Kurt Meisel sukurtas jaunas Mozartas yra ryškus, įtikinantis ir būdingas. Artistas giliai įsivyvenęs į nelengvą muziko vaidmenį ir daugelyje scenų pinai pateisina. Akimirkomis jaunatviškai džiaugiamingas, panašus į ištrūkusį nuo pamokų vaiką, akimirkomis švyteli jau santūriau nusiteikęs, visos atsidavęs muzikos aštrai. Tiesa, Mozartas neturėjo kada pasenti, nes pasimirė trisdešimt kelerų metų, ir neapsifiksime pasa-

kę, jog tas lengvas, romantiškas vėgystas, sypseną puoštas žavumas jį lydėjo per visą gyvenimą, ne tik kelionės į Praga metu.

Moterys sudaro dėcingą akstiną Mozarto kūrybai. Ir filmoje turime progos susipažinti, kaip natūraliai žavi grafitė yra kaltininkė „Don Žuano“ operos pabaigoje. Atsitiktinė pažintis išpaudžia gilią pėdsaką Mozarto gyvenime, ir šventą švelnios meilės atsiminimą abu saugo per visą gyvenimą, nors abiejų, Mozarto ir grafitės, keliai šakojasi ir skirtingai nusisuka.

Išpūdingas filmos momentas — koncertas parke, kur išpildomas Mozarto kūrinys „Eine kleine Nachtmusik“. Prietema byra ant žemės, rūškanotų šviesų fone išsisklaido gero pajėgumo Vienos teatro baletas. Jo šokiai ir švelniai skambą muzikos akordai palieka tinkamo išpūdžio. Ta pati muzika ir sujungė Mozarto bei grafitės širdis, jos rado bendrą kalbą ir to dvasinio ryšio niekas neįstengs sutraukti.

Filmoj pasitaiko ir keletas komiškų provaldžių, bet jos nėra originalios, o daugiau šabloninio pobūdžio. Neužmirštama muzika dildė pasitaikančius klūvinius, ir kai kurių smulkmenų nė nepastebi.

Apskritai „Koncertas lankoje“ žūrima įdėmiai, sukauptu atida. Tai filma, kurios aidas ne tuščiai praskamba. K. Čerkelinas

Kauno Jaunimo Teatras

Šeštadienį, spalio mėn. 11 d., 15 val.
(uždaras spektaklis)
12 BROLIŲ JUODVARNIAIS LAKŠČIUSIŲ
S. Čiurlionienės 4 pav. pasaka

Sekmadienį, spalio mėn. 12 d., 15 val.
Premjera
BRĖMENO MIESTO MUZIKANTAI
4 pav. inscenuota brolių Grimmų pasaka
TĖVO PALIKIMAS
3 pav. inscenuota liaudies pasaka
KONCERTINĖ DALIS
Bilietai i premjerą nuo 0,5 iki 4 rublių parduodami teatro kaseje (Laisvės al. 41, telef. 23717) nuo 10 iki 15 ir nuo 17 iki 19 val.

Kauno Teatras

Antradienį, spalio 7 d.
SUDRUMSTA RAMYBĖ
P. Valčiūno 3 v. drama
Bilietai nuo 1—6 Rb.

Trečiadienį, spalio 8 d.
TANNHÄUSER
R. Wagner 4 p. opera
K. PETRAUSKUI dalyvaujant
Bilietai nuo 3—15 Rb.

Penktdienį, spalio 10 d.
KLASTA IR MEILĖ
Šillerio 9 pav. tragedija
Bilietai nuo 1—6 Rb.

Šeštadienį, spalio 11 d.
RIGOLETTO
Verdi 4 v. opera
K. PETRAUSKUI dalyvaujant
Bilietai nuo 3—15 Rb.

Sekmadienį, spalio 12 d., 13 val.
GULBIŲ EZERAS
P. Čaikovskio 4 pav. baletas.
Bilietai nuo 2—12 Rb.

Sekmadienį, spalio 12 d., vakare
ZENTAS
V. Krėvės — Mickevičiaus 8 pav. sodž. gyvenimo vaizdas.
Bilietai nuo 1—8 Rb.

Spektaklių pradžia 18,30 val. Bilietai parduodami nuo 10 iki 12 ir nuo 16 iki 19 val.; šventadieniais — nuo 12 iki 14 ir nuo 16 iki 19 val.

ELEKTROS STOČIAI reikalingi krevikai iškrovinėti durpes. Darbas akordinis.
Smulkiau sąlygas galima sužinoti: Kaune, Kęstučio gt. 22, kasdien be šventadienių nuo 13,30 iki 15 val. 1699(1)

A/B. „STATYBA“ Kauno Statybos Kontorai, Laisvės al. 24, skubiai reikalinga mašininkė, gerai mokanti lietuvių — vokiečių kalbas. Atlyginimas labai geras. 1624 (1)

Darbo ir Socialinių Reikalų Valdyba nori pirkti geram stovyje ir geros išvaizdos 4 vietų 2,5 litražo automašiną.
Siūlyti ūkio vedėjui darbo vandenimis Gedimino g. Nr. 40, tel. 21947. 1625 (2)

I LAISVĖ
Redakcija — Duonelaičio 24, II a., vyr. redaktoriaus tel. 20520, redakcijos sekretoriaus — 21414, redakcijos—20530. Interesantai priimtinėjami 12—13 ir 17—18 val.
Administracija — Duonelaičio 24, I a., tel. 26375.
Skelbimai priimami tik iš vakaro iki 18 v.

Kaip susitarė Peru ir Ekvadoras

LIMA. Rytiniai laikraščiai skelbia tarp Peraus ir Ekvadoro sudarytą susitarimą, kuriuo nustatoma demilitarizuota zona. Kartu su susitariančiomis šalimis ta susitarimą pasirašė šeši tarpininkaujantių valstybių stebėtojai. Susitarimas įsigalioja vakar vidudienį.
Pagal susitarime numatomą demilitarizuotą pasienio zoną, Peraus pusėje priskiriamas Punta Arenas, Salado upė, Pitahuina, Panupali, Puyango upės tiltai, Cazaderos dauba, Pilaree dauba, Macaros upė, Calvas upė ir Espindolos upė. Ekvadoro pusėje siena eina už 10 — 40 kilometrų nuo tūk. km paminėtos linijos. Peru ir Ekvadoras tuo susitarimu įsipareigoja nesiimti jokių karo veiksmų toje demilitarizuotoje zonoje arba savo buvusio priešo krašte. Per galutinės derybas bus susitarta dėl vėliau galimo apellavimo į okupacijos teises. Zoną valdys civilinė Ekvadoro valdžia tarpininkaujantių valstybių ypatingoje kontrolėje. Tarpininkaujantių kraštų kariams stebėtojams konflikto valstybės pažada visišką paramą atliekant zonos demilitarizavimo darbus. Zonos nustatymas vyko,

vadovaujantis kariniais sumetimais.
ROOSEVELTO ŽMONA PRIEŠ ROOSEVELTĄ
NEW YORKAS. New Yorko laikraščio „Daily Mirror“ žiniomis, ponis Roosevelt savo pasakytoje kalboje per radiją pareiškė, kad religijos laisvė Sovietų Sąjungoje, kaip ir kai kurios kitos tariamos sovietų gyventojų teisės, egzistuoja tik teorijoje. Sovietų Sąjungoje, pasakė toliau ponis Roosevelt, laisvos religinės praktikos nėra jau vien dėl to, kad trūksta dvasininkų bei teologijos seminarijų, paruošiančių dvasininkus.

Valstyb. Kaunų Siuvyklos „Lūtas“ Direktoriui
JOKŪBUI VOLODKIČIUI
ir jo šeimai,
je brangiai motinai mirus, reikiame užuojauta.
Valst. Kaunų Siuvyklos „Lūtas“ tarnautojai ir amatininkai

Pranešama giminėms ir pažįstamiems, kad š. m. spalio 3 dieną mirė atsargos pulkininkas-leitenantas
med. gydytojas ANTANAS PAGIRYS-POGIRSKIS
Nuliūdusi šeima

REIKALINGI SPAUSTUVININKAI

1. Rankų ir mašinų rinkėjai,
2. Mašinistai automatiškoms mašinoms,
3. Stereotipininkas,
4. Sandėlininkai popieriaus ir kitų spaust. medžiagų sandėliams,
5. Stallai,
6. Centraliniam šildymui pekuria,
7. Vežikas prie arklio.

Kreiptis į Poligrafijos Tresto Administraciją, Kaune, Grunvaldo g-vė 14, š. m. spalio mėn. 8 d. nuo 8,5 val. iki 12 val. 1645(1)

SKELBIMAS
LENTPIŪVEI IR MALŪNI
„KOVOTOJAS“, Aleksotas, Minkauskio g. 45, skubiai reikalingi prityre šaltk. kalviai, gaterio meistrai, lentpiūv. dirbė pajėgūs darbininkai ir pasiuntinys, baigęs 2—3 gimnazijos kl. 1667(1)

Smulkūs skelbimai

Reikalinga prityrusi šeiminkė — virėja nedidelei šeimai be vaikų. Kreiptis: Ožėškienės gv. 3 Nr., bt. 3 nuo 15 iki 17 val. 1657a(1)

Reikalingas šaltkalvis — tekintojas 2—3 valandom kasdien. Dėl sąlygų kreiptis tel. 28414. 1658(1)
Pirkiau gerą rašomą stalą. Telef. 28414. 1659(1)

Mažai šeimai tuojau reikalinga tarnaitė, Kaunas, Vytauto pr. 26, bt. 10 nuo 17 val. iki 18,30 val. 1660(1)

Kas žino apie Jurgį Bražuką, tarnavusį Pabradėje 3-am artilerijos pulke, prašau pranešti Juozui Bražukui, Fredos Sodiniukstės Mokykla. 1661(1)

Lietuvių šeimai reikalinga mylinti vaikuis ir mokanti virti tarnaitė. Dėl sąlygų kreiptis Kapu g. 51 Nr., bt. 1, arba telefonu 28410 kasdien nuo 16 iki 18 val. 1663(1)

Š. m. spalio mėn. 3 d. prie Šančių turgavietės pamečiau juoda odinę dešinės rankos pirštine. Radusį prašau gražinti: Šančiai, Juozapavičiaus pr. 60, bt. 7. 1664(1)

X. 4 apie 9 val. W. C., prie Nepriklausomybės a. palikau rudą portfelį. Už atlyginimą prašau gražinti. Skambinti tel. 25948. 1665(1)

Kas žino apie Užsulių durpyno 19 m. darbininką Vladą Kancevičių, kilusį iš Kauno apskr., Jonavos valsč., Užsulių km., dingusį š. m. birželio 25 d., prašomi pranešti Mečiui Kancevičiui, Kaunas, Valsių g. 39. 1615 (2)

Reikalingas tarnautojas, gerai mokąs vokiečių kalbą žodžiu ir raštu, Kauno Valstybiniam Malūnui ir Lentpiūvei Nr. 2, Jonavos g. 38. 1633 (2)

Tarnautojui reikalingas sausas ir saulėtas kambarys su atskiru įėjimu miesto centre arba senamiestyje. Siūlyti tel. 25180 nuo 9—18 val. 1626 (5)

Diplomuota siuvėja, turinti ilgą metinę praktiką, siuva moteriškus paltus, kostiumus ir sukneles. Darbą atlieka greitai, pigiai ir gerai. Savanorių pr. Nr. 135 (Salka, greta buvusio kino Hollywood). 1412(2)

Ramus tarnautojas skubiai ieško kambario su patogumais ir gerais baldais. Siūlyti telef. 20804. 1644(1)

Kas žino apie aviacijos leitenantą Antaną Nozaitį (buv. Navicką), sumintą 1941 m. birželio 15 d. Ukmergėje ir apie jo likusius daiktus, kuriuos, kaip iš Ukmergės pranešė, paėmė pulkin. Kazėnas prašau pranešti jo žmonai Šiauliuose, Mokytojų Seminarija. 1666(2)

Marija Schlefendorfiene Klaipėdoje ieško savo sūnaus ir duktės. Kas žino apie juos prašau pranešti Vilkiu Juozui, Jankaus g., Nr. 10, bt. 1. 1678(1)

Kariai! Kas žino apie likimą buv. kar. Kalpoko Bernardo, Dome sūn., tarnavusio Vilniuje ir prieš karą buvusio Švenčionių poligone, prašau pranešti Kalpokui Germanui, gyven. Vilniuje, Pušų g. 17, bt. 1. 1675(2)

RADIO TAISYMAS
Kvalifikuotas technikas taiso radio aparatus. Tel. 28244 (buv. 28286). Skambinti 7—10 val. ir 21—23 val. 1674(1)

Skubiai pirkiau arba išnuomosiu vartotą valgyklos arba kavinės inventorių arba jo dalį. Pranešti „I Laisvė“ adm. dėl V. D. 1673(2)

Parduodu siuvamąją mašiną ir kilnoį, poliruotų kokių krosnių. Susitarti skambinti 29744 nuo 8—10 val. ir 18—20 val. 1672(2)

VAINORŲ VERTIMŲ BIURAS
Kaunas, Vytauto prosp. 61a. Tel. 26000, vokiečių ir lietuvių kalba greitai, gerai ir nebrangiai atlieka įvairius rašto darbus: vertimus, prašymus, prek. korespondenciją ir kt. 1671(1)

Skubiai reikalinga tarnaitė prie dviejų, 3 ir 5 metų, mokanti namų ruošą. Atlyginimas geras. Kreiptis: Aukštaičių g-vė 17a, but. 3 (iš kiemo). 1668(1)

Mažai šeimai reikalinga mėgstanti švarą ir mokanti virti tarnaitė. Kreiptis: Putvinskio g. 14a, bt. 3, tel. 25355 nuo 8—10 ir 16—19 val. 1567(1)

Reikalinga mėgstanti švarą, tvarkingumą ir sąžiningą tarnaitė. Kreiptis: Vaižganto 6, Mačiūnas. 1634(1)

Pamestas juodas lietaus paltas Žemaičių pento — Laisvės Alėjos ruože. Radusiam gerai atlyginus. Gražinti Gardino 54, bt. 10. 1365(1)

Pirkiau foto medžiagą: plokšteles, popieri, chemikalus, blizginimo aparatą ir foto objektyvą. Siūlyti: Šančiai, Juozapavičiaus pr. 50, Fotografija. 1636(2)

Auto kuopos puskarininkių Ramovėi reikalinga virėja — šeiminkė, turinti savo indus.
Su prašyma kreiptis į Auto kuopos budintį karininką, Perkūno al. 3 iki spalio 8 d. 16 val. Ramovės Valdyba 1637(1)

Reikalinga tarnaitė, mokanti gerai virti ir skalbti. Duonelaičio g-vė Nr. 42, bt. 3. 1643(1)

Reikalinga šeiminkė į ūkį. Kreiptis: Duonelaičio 23, bt. 4 nuo 17 val. 1648(1)

Ieškomas pirkti odinis paltas dideliu ūg'u. Siūlyti tel. 27840. 1646(1)

Reikalingas motociklo šoferis — mechanikas, kuris laisvu nuo važavimo laiku sutiktų dirbti įvairių darbų sandėly. Kreiptis kontoron (Gedimino g. 7a.). Kooperatyvas „Kuras“ 1647(3)

Parduodama rašomoji mašinėlė. Kreiptis nuo 18—20 val. telefonu 25974. 1649(1)

Dėmesio!
Taisomi minkšti baldai ir kieti poliruojami ir atnaujinami. Taip pat pakabinamos visos langams užuolaidos. Kreiptis: Savanorių pr. Nr. 1, bt. 12 (kieme). 1655(1)

Sekmadienį, š. m. IX. 28 d., Valstybiniame Aikštyne (prie teniso aikštelių) pamesta sena stalo teniso raketė žaliose makštyse. Radusį už atlyginimą maloniai prašau gražinti. Ožėškienės gv. 3 Nr., bt. 3. 1657(1)

Kauno Maisto Gaminių Prekyba perka
Kaune, Lukšio g. 21 nr., obuolius ir įvairias daržoves ir moka aukštas kainas. 1476

Pažaislio v. Vartotojų kooperatyvas

perka pintines, vitelinius krepšius, kirviams bei plaktukams kotus, stalių įrankių medines dalis, košulius, medinius šaukštus bei samčius, įvairias medines dėžutes, kabyklas, šluotas ir panašius ūkiškus medinius dirbinius. Gamintojus su pasiūlyma prašome kreiptis: Petrašiūnai, Vilniaus g-vė Nr. 27b, telefonas 24337 35.

Kooperatyvo Reikalų Vedėjas 1670(1)

Sveikatos Valdyba persikėlė į kitas patalpas, Laisvės Alėja Nr. 9, III aukštas

Telefonai:
1. Sveikatos Reikalų Valdytojas 23217
2. Medicinos Departamento Direktorius 23638
3. Sanitarijos Departamento Direktorius 28175
4. Farmacijos Departamento Direktorius 24644
5. Administracijos Skyriaus Viršininkas 23257
6. Kancelarija 27544
Sveikatos Reikalų Valdytojas 1656(1)

SKELBIMAS
Vilniaus I Valstybinė Vidurinė Amatų Mokykla skubiai reikalingi elektrotechnikos meistrai — instruktoriai, turį praktinį išsilavinimą dinam. mašinų bei motorų ir kitų elektrinių įtaisymų remonte ir daliniai elektros instaliacijoje. Darbo sąlygos ir atlyginimas geras.
Kreiptis į mokyklą, Vilnius, Aukštaičių g-vė 5. Direktorius 1651(1)

Metalo Dirbinių Fabrikas
„PERGALĖ“
buv. Tilmanų, perka 10 — 12 A. J. elektromotorų kintamai srovei 380 voltų. Siūlyti: Napoleono 11, tel. 28261. 1662(1)

Ieškoma pirkti geras radio siųstuvo aparatas. Siūlyti šio laikraščio administracijai Nr. 1642. 1642(1)

Ieškoma pirkti gerai išlaikytus kambarių įrengimus (miegamojo, salono). Siūlyti šio laikraščio administracijai Nr. 1640. 1640(1)

Ieškoma pirkti naujas arba mažai vartotas pianinas su suoleliu arba kėdute. Siūlyti „I Laisvė“ administracijai Nr. 1641. 1641(1)

Ieškoma pirkti gerai išlaikytos lovos, su matraciais ir t. t., nakt. staliukai, paveiklai ir kilimai. Siūlyti šio laikraščio administracijai Nr. 1639. 1639(1)

Didelė, tebesiformuojanti, vokiečių civilinė įstaiga ieško darbščių mašininkų (rašančių akląja sistema) ir keletą tobulių vertėjų. Siūlyti šio laikraščio administracijai Nr. 1638. 1638(1)

Malynių 4 kamb. su virtuve buta, esanti Laisvės al., 14a, bt. 7, III a. Į butą iš 3—4 kamb. su virtuve I—II aukšte, nebūtinai centre. 1650(1)

„I Laisvė“ skelbimų kainos: darbo ieškantiems Rub. 2,—; darbo siūlantiesiems Rub. 10,—; pirkimo ir pardavimo smulkūs skelbimai Rub. 15,—; valdinų ir prekybinių įstaigų skelbimai 1 petito eilutė 4 rub. Adresas: Kaunas, Duonelaičio g. Nr. 24, tel. 26375. Administracija atdara nuo 8 iki 18 val. Spausdina „Žalio“ spaustuvė (Kaunas, Duonelaičio 24).

Mjr. Juozo Tomkaus karstas Igulos bažnyčioje. Gedulinga eisena į Kauno katalikų kapus

Ties nauju milžinkapiu

Aukos, kurias sudėjo Europa, pakilusios į būtiną kovą už savo 3.000 metų kultūrą ir civilizaciją ir kultūrą, nepalikę tik nebylių kapai. Jei tolimesnė kaimo glūdimas vienišą vokiečių kario kapą, atžymėta mediniu kryžiumi ir pilno šalmu, nežinomos Lietuvos rankos kiekvieną šventadienį išpuošia gėlėmis, tai reiškia, kad ji supranta to kapo bylą. Ji žino, kad tai jau paskutinė kraujai pasruvusio bolševizmo auka mūsų žemėje, nes ji tam ir sudėta, kad daugiau bolševizmo aukų čia nebebūtų. Tų naujųjų paskutiniųjų aukų dėka mes vakar galėjome supilti kapą ir pirmąją po 1940 metų bolševikų invazijos į Lietuvą raudonojo teroro auką, kurios palaikams buvo aiškiai net paskutinė šeimos pagalba.

Susikaupę tie naujuoju milžinkapiu, mes išjaučiame į J. Tomkaus asmenybę: mūsų pagauja jo tiesus lietuviškas charakteris, jo vyriška valia ir jo žodžio ir darbo lygiagreumas. Ir kaip tik šiandien, kada jo skelbtai ideologijai atsivėria visai nauji galimybės, mes labiau negu bet kada pasigendame jo gyvo žodžio. Mūsų sąmonėje augs jo kovos už lietuviškąjį nacionalizmą, už šeimos židinio grynumą, už laisvą, bet drausmingą, tautinei bendruomenei palenktą asmenybę, ir ypatingai mūsų dėmesys sustoja ties jo mintimis apie tautos charakterio ir valios ugdymą. Ar mes, susirūpinę intelektu ir širdimi, neužmirštame karais, tos trečios didžiosios gyvybinės jėgos ir todėl ar pakankamai tik esame mes pays ir ar pakankamai valingas auge mūsų jaunimas, kad galėtume didžiuotis, jog esame Europos tauta. Todėl pasiekia mus dar kartą jo žodžiai apie reikšmę tos didžiosios vertybės, kurio išugdymas įgalino gyvybingą Europos tautas ne tik pakilti naujam gyvenimui, bet ir ryžtis sutrupinti amžinai į tą gyvenimą iš pasaulio besikėsinantį priešą.

„Kova su kiūtimis ir jų nugalėjimas — štai ženklas, kuriuo gyvena visos tautos, o ypač Europos žmogus, kol kas — nepalaužiamos valios ir nepažabojamos energijos atstovas.“ („Židinys“, 1934 m. XX t.).

„Viena iš didžiausių jėgų, lemiančių tautų likimą, yra toji dvasinė energijos rūšis, kurios vardas valia. Paskirų žmonių, klasių, organizacijų, pagaliau, tautų valia, įvairiose sąlygose įvairiai apsielkšdamos, sudaro nelyginant foną, kuriame Aukštiausiojo ranka raizgomai paprasčių paprasčiausi kasdieninio gyvenimo ir didingų istorijos įvykių paveikslai...“

„Valia valdo, palaiko ir stumia žmogų. Valia pakelia jį iki šventųjų gyvenimo aukštybių, suteikia kankinių dėl tėvynės, religijos, dėl žmonių gerovės vardą, valia pradžioje jį nustumdama išdaviko, niekšo, valkatos keliais.“

„Tautos valios ugdymas, kuris ypač dėl mūsų geopolitinių ir gy-

Vakar Lietuvos žemė priglaudė velionies Tomkaus palaikus

Kartais atsitinka, kad, rodos, pati gamta sutampa su žmogaus liūdesio valandomis. Vakar dieną ant Kauno bažnyčių bokštų ir mūrų švietė saulė. Tačiau ji nebešildė taip švelniai, kaip pavasari, vasara. Ir štai artėja vakaras, Saulė prisirišusi prie bokštų viršūnių. Iš Igulos bažnyčios vėl suplazda juodos vėliavos, Juozas Tomkus įšėna į savo paskutinę kelionę. Ir vėl žmonių minios. Jų pilnos galvos. Gėlės, žibintai, nulūdę veidai, liūdnos melodijos...

Tikrai ši nepaprasta scena sudaro harmoniją su rudens gamta. Rudens melodijos, rudens „Requiem“ aidai po laukus, miškus. Ir čia tas patas liūdnas mirties aidas. Laidotuvių procesija praslenka gatvėmis. Pasuka į mirusiųjų miestą. Atsėdės žmonės, peržengę kapinių slenkstį. Jie visi daug jau yra pa-

lydėje iš savo tarpo į šią ramybės vietą. Šį kartą atėjo mjr. Juozas Tomkus. Atėjo jis tuo metu, kai būtų taip naudingas lietuvių visuomenei kūrybinį tautos darbą dirbti. Jei ne bolševikų budelio ranka, žinoma, taip nebūtų atsitike. Vis dėlto jų norai, siekimai neįsikūnijo. Šandien jie sutremti, išvyti iš mūsų žemės. Išvyti kaip tik tų jėgų, prie kurių visą savo gyvenimą šliejosi velionis Juozas. Nepavyko bolševikams velionį išbraukiant iš gyvųjų tarpo sunaikinti ir jo palaikus, kaip jie buvo sumane.

Tokios tad mintys ateina, palydint velionies palaikus. Visų veidai susikaupę, tylūs. Tačiau minios veiduose matyti ryžingumas. Atlydėjusieji, rodos, atėjo pasakyti, kad mes atėjome ne vien brangus atminimo vedam, bet užtikrinę, kad tas idėjas, kurias tu, Juozai, skel-

bei, dėl kurių gyvenai ir dirbai, mes, likusieji, įkūnysimė mūsų tautos gyvenime.

Velionį palydėjo aukštą mūsų pareigūnai, Lietuvių Nacionalistų Partijos atstovai, žymūs kultūros, literatūros, meno ir kitų sričių darbininkai, jaunimas, miestiečiai, pasenusios moterėlės, įvairių profesijų ir luomų eiliniai darbuotojai. Tai rodo, kad lietuvių tauta yra solidari, vieninga, kad šie asmenys visi yra pasiryžę vieningai dirbti savo tėvynės gerovei. Tai gražu, kilnu. Nieko daugiau ir pats velionis negalėtų norėti, kaip viso to sutartinio žmonių pasiryžimo dirbti savam kraštui.

Lietuvių Nacionalistų Partijos vėliava ir su karininko emblemomis apdengtas karstas nuleidžiamas prie duobės. Minia apsupta jį plačiu ratu. Dar kartą liūdnai šeimai

averiamas velionies karstas. Graudu dabar žiūrėti, kaip artimieji paskutinį kartą žvelgia į jiems taip brangų veidą. Nuo karsto nuimami sukryžiuoti kardai.

Dvasininkas, atlydėjęs velionį, pirmas prabyla į susirinkusius. Jis sako, kad velionis laimingas, galėjęs visą savo gyvenimą dirbti tėvynės gerovei. Už ją jis buvo nukankintas, mirė. Tai didelė ir brangi asmenybė. Kaip ji visuomenę vertina ir kaip lietuviai myli, tai liudija susirinkusių tūkstantis prie jo kapo. Laimingas velionis dar ir todėl, kad vis dėlto mirė savo žemėje ir jo kūną priglaudžia gimtosios šalies kapai. Kitiems — išvežtiesiems — ir tos laimės gal nebėreks patirti. Jie numirs ar bus nužudyti svetimame krašte.

Po to kalba Lietuvių Nacionalistų Partijos vardu L. N. P. Propagandos vadovo viršininkas Vokietaitis. (Jo kalbą spausdiname atskirai).

Lietuvių batalijono vardu kpt. Kviecinskas taria kelius žodžius. Jis visų karių vardu velioniu pareiškia savo pagarbą ir sako:

— Mes pasižadame tęsti tą kovą, kurią tu, Juozai, pradėjai, su baisiausiu žmonių priešu — bolševizmu. Mes kovosime visomis jėgomis tol, kol jis pasaulyje bus galutinai sunaikintas!

Teisininkų vardu atsisveikinimo žodį taria adv. Stravinskas. Ir jis apibūdina tiesų velionies būdą, atsidavimą visuomenei, gimtai šaliai. Prelegentas pabrėžia, kad velionis visą laiką buvo idėjos vyras. Jam nerūpėjo asmeninė, o valstybės ir tautos gerovė. Ir jojo palikimas yra ne materialiniai turtai, o brangios kultūrinės vertybės — didžiulė biblioteka. Jo palikimo vertybės, tai tos idėjos, kurias iškiepijo mūsų širdyse ir kurios ilgai gyvens mūsų tarpe.

Vėl suskamba malda. Karstas palengva nuleidžiamas į duobę. Sudunda buriamas žemės. Palengva duobė išsilygina ir iškyla naujas smėlio kapas. Ant jo sudedami Lietuvių Nacionalistų Partijos ir Lietuvos batalijonų vainikai. Vėl naujas kryžius iškyla mirusiųjų miestė.

A. Vaiškus

prieš Tavo palaikus savo galvas ir vėliavas.

Ačiū, idėjos ir kovos drauge Juozai, kad savo darbu ir kovotojo pavardę mums pavieči.

Tau — didžiam darbininkui ir tikram kankiniui — Lietuvos žemė bus lengva ilsėtis! Tave nukankintą ji priglaus, kaip tikroji motina.

RYTŲ FRONTE ŽUVO WILLY BERTULEIT

Lietuviams gerai žinomas paskutinės Klaipėdos direktorijos pirminkas Willy Bertuleit liepos 22 d. žuvo Rytų fronte kovodamas prieš bolševizmą.

„Mes tavo balsą tebegirdime, nes jis mūsų žemės šauksmas gyventi“

Lietuvių nacionalistų partijos vardu p. Vokietaičio, laidojant mjr. Tomkų, pasakyta kalba

Mes atėjome, idėjos drauge Juozai, šiandien prie Tavo liūdni, kaip ruduo. Mes susirinkome nepaprastoms Tavo iškilimams. Susirinkome užberti po sauja šventos žemės ant Tavo karsto. Tos žemės, dėl kurios Tu sielojais ir dirbai, dėl kurios kovojai savo išmintim ir kardu rankoje.

Galėtum praregėti, ir nustebtum: kokios didelės minios šiandien susirinko su Tavim atsisveikinti. Susirinko daugelis Tavo draugų. Susirinko ir tie, kurie Tave pažinojo iš darbų, iš vardo. Ne visi, deja, Tavo idėjos draugai atėjo nulenkti galvas šiai liūdnai iškilmei. Ne vieną jų, kaip ir Tave, pervėrė vidurnaktį čekistų budelio durklas. Ne vienas jų ir šiandien per Kazachstano ir Altajaus dykumas, bado, vargo ir nostalgijos slegiamas, klidandama mintim keliauja į naujais kapais ir kryžiais nusagstyta Lietuvą. Jų atminty žydi ir žaliuoja tėvynės lankos, jų vaizduotė skamba dainomis gojai ir maudosi saulės atokaitoj pilakalnių viršūnėse. Už šią gražią žemę jie vienas po kito eina mirti. Bet mirtis, smurto mirtis, dar niekada nenugalėjo

venamojo laiko aplinkybių negali būti išleistas iš akių, gali išvesti mus iš dabarties ir artimiausios ateities sunkumų ir išlaisvinti iš visų vargų, kuriuos užkrovė ant mūsų pečių praeitis, klaidos ir mūsų pačių nuodėmės“.

„Tau a, kaip ir žmogus, galį ir turi nuolat gyventi nepalaužiamam naujinimosi ir atsinaujinimo dvasia... Prisiikelį tautai yra tolygu atnaujinti ne tik laukų savo rūbą, bet, kas nepalyginamai daug svarbiau,

gyvųjų gyvenimo. Niekad ji, tokia mirtis, nenustelbė ir neaptemdė idėjos. Priešingai: tik pakurstė ją, tik labiau uždegė — žengti pirmyn ir laimėti. Argi kitaip ir Tu, Juozai, galvojai? Argi kitaip mums skelbei žodžiu bei raštu idėjas? Tavo karštą širdį ir tiesų balsą nutildė neturintis sau lygaus bolševistinis siaubas. Bet mes Tavo balsą tebegirdime ir girdėsime ilgai, nes tas balsas, tai mūsų žemės šauksmas GYVENTI.

Tu perėjai dideles gyvenimo kalvarijas ir nesuklupai abejonei, nepavargai neapykantoj, cėjai visada tiesiu keliu, vedančiu į gražesnę, darbštesnę ir laimingesnę Lietuvą. Nuo malonių ir puikių Dubysos pakalnių iki Karpatų, nuo Karpatų iki neaprepiamo Sibiro — per karo laukus, revoliucijas, maištus ir sušaudymus ejai tiesus ir iškęles galvas; žvaigždė, tėvynės vardu vadinau, Tau visose aplinkybėse vienuo švietė ir žymėjo kelią. Ta pati žvaigždė, ne kas kita, Tave nuvedė ir paskutinį kartą į kalėjimo paslaptinę kamerą. Tėvynė panorėjo Tave sugrąžinti šiai šitokiui pavidalu, kad primintų tėvynai-

atsinaujinį širdimi, valia ir energija“.

Tie žodžiai lietuvių, kuris po šešerių metų patvirtino juos išdidžia panieka mirčiai, a sisakęs bėgti iš savo gimtojo krašto ir enkavedis u tardomas parodęs tiek kėsumo ir paniekos savo budeliams, kad tardymas nepajėgęs pažeisti dvasios, turėjo sunaikinti kūną, šiandien valčiausia gyvybe dvelkia iš naujai supluto kapo ir skelbia nekluomet neišdylantį milžinkapių testamentą.